

125 LET
SOKOLA
NYMBURK

1868 - 1993

Úvodem

Letošní rok 1993 patří v historii nymburské sokolské jednoty k těm výrazným letům, která označujeme za roky jubilejní. V tomto roce totiž vzpomínáme 125. výročí založení naší jednoty (1868) a 95. výročí otevření vlastní sokolovny (1898). Spolu s loňským 70. výročím vybudování letního cvičiště a letní sokolovny v Nymburce na Remanci (1922) představují tato data jisté mezníky, ohraničující čas, v němž proběhlo jedno a čtvrt století života několika generací sokolských bratří a sester s jeho radostmi, úspěchy a vzestupy, ale i s jeho překážkami, neúspěchy a pády, které toto dlouhé životní období sokolského společenství s sebou přineslo.

Letošní příležitost k ohlédnutí se po tomto období byla podnětem k vydání tohoto sborníku, který má připomenout významné události ze života naší jednoty a osobnosti, jež s historií nymburského Sokola souvisejí. Připravit a vydat souborné dějiny nymburské sokolské jednoty není v současné době ještě možné, protože jednak není dosud prostudován celý bohatý archivní materiál, uložený ve St. okresním archivu v Nymburce, pobočce v Kostomlatech n. L., jednak pro naprostý nedostatek solidních podkladů pro historii, zvláště po r. 1948. V archivním materiálu, který je z tohoto období k dispozici, jsou totiž jen obecné údaje, zatímco konkrétní informace, které jinak obvykle bývají ve výročních zprávách z valných hromad, chybějí.

Rozhodli jsme se sborník vydat také proto, abychom zejména starší generaci připomenuli, že to byl právě Sokol, který se podílel na udržení jejich tělesné a duševní zdatnosti a formoval i jejich morální vlastnosti. Současně jsme chtěli seznámit širokou veřejnost s několika vybranými tématy, o kterých se dříve nemohlo psát a která tedy představují „bílá místa“ v naší historii. Zároveň bylo naším záměrem zdůraznit, že i v současné době a v letech nedávno minulých nebylo vždy snadné uhájit pozici sokolstva ve společnosti a úspěšně vést naši tělocvičnou organizaci k cílům, které jí určil dr. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. A konečně chceme tímto sborníkem poděkovat všem,

kteří jakýmkoli způsobem přispěli k budování naší jednoty během uplynulého jednoho a čtvrt století, počínaje jejich sebemenším příspěvkem a položením života za sokolské ideály konče.

Přejeme těmto „*Kapitolám z historie a současnosti nymburského Sokola*“, aby na cestě k lidským srdcím našly stejné pochopení, s jakým byly připravovány a vkládány do vašich rukou.

V Nymburce, duben 1993.

Svatopluk Š e b e k

DOBA BUDOVÁNÍ A ROZKVĚTU

„Národové čím jsou menší, tím větší činnost musí vyvinouti, aby byli a zůstali i při skrovnějším svém počtu platnými a závažnými členy lidstva.“

Dr. Miroslav Tyrš

K založení a počátkům nymburské sokolské jednoty

Sedmdesátá léta min. století jsou pro naše země vysoce významná vítězstvím českého živlu, které se projevilo zejména v Praze. Jestliže na pražské radnici bylo do r. 1860 ještě německé zastupitelstvo v čele s německým purkmistrem a na pražských školách byla vyučovacím jazykem němčina, od 11. března 1861, kdy po jedenáctileté přestávce zvítězilo při volbách do obecního zastupitelstva české voličstvo, se situace v základu změnila. Po vítězství české kandidátní listiny se po 241 letech schází opět český sněm, všechny hlavní školy v Praze se mění v české a začínají vycházet české deníky. V tomto regenerujícím ovzduší se probouzí i česká společnost a dává ožívat i českému spolkovému životu. Jako jeden z prvních, ryze českých, byl „Pražský tělocvičný spolek“, založený 16. února 1862 dr. Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem, který na své valné hromadě v témž roce přijal nové pojmenování Sokol.

Léta, která po jeho vzniku následovala, byla pod heslem „*Co Čech - to Sokol*“ poznamenána širokým zájmem národa a šířením sokolských myšlenek. Merhout (1935) uvádí, že v r. 1868, tedy 6 let po založení pražského Sokola, bylo u nás již 56 jednot s 5.350 členy. Mezi ně patřila i sokolská jednota v Nymburce, založená v r. 1868, pět let po jednotě poděbradské.

První tištěná zmínka o vzniku sokolské jednoty v Nymburce pochází z r. 1868. Jde o tehdy čerstvou zprávu, otištěnou ve Sborníku sokolském pro r. 1868, kde na str. 78-81 píší její autoři:

Nymburk

Počet obyvatelstva: 3.600

Jednota založena: 1. října 1868

Podmínky přijetí: Bydliště v Nymburce, stáří 18 let, bezúhonnost.

Zápisné: 50 kr. r. m.

Príspevek: Úda zakládajícího 5 zl. jednou pro vždy, pak 2 zl. ročně, úda přispívajícího 3 zl. ročně a úda činného 20 kr. měs.

Počet údů: přispívajících 18, činných 38. Zakládajících a čestných údů není.

Dle stavu rozpadávají se údové takto: Hospodářů 5, průmyslníků, řemeslníků a obchodníků 31, učitelé 4, soukromníků, studujících, úředníků, doktorů a p. 16.

Cvičících se údů je 30 ve 2 družstvech, družstva cvičí se v létě dvakrát týdně 2 hodiny.

Druhy cvičení: prostná, pořadová, poklus, skoky do dálky, do výšky, do dálky a výšky, útokem, bradla, oštěpy, zápas, skupiny, činky.

Šerm je: jaký - není udáno.

Cvičiště a rozměry jeho: dříve na střelnici, nyní v nádvoří bývalého kláštera dominikánského v délce $9\frac{1}{2}^0$, zšíří $8\frac{1}{2}^0$ (*rozměry dle originálu*). Místnost jest jednotě zdarma ponechána.

Jmění: na penězích 50 zl., náradí, mimo dříví k stavbě neoceněného, 30 zl.

Výbor:

Starosta: Kulich Václ., soukromník,
náměstek: Bervic Karel, tajemník okr. zastupitelstva,
jednatel: Červinka Fr., hospodář,
pokladník: Vohánka Ant., písař,
náčelník: Vraný Karel, učitel,
Jindra Čeněk, krupař,
Rachlík Fr., barvíř,
Sichrovský Jan, koželuh.

Sbor cvičitelský:

Náčelník: Vraný Karel, nár. učitel,
cvičitelové: Svoboda Jan, řezník, Novák Václ., študující.

Výlet jeden do Sadské celodenní. Deputace 8 členů při veřejném cvičení v Poděbradech.

Zábavy: 4 věnečky na střelnici

„Počátek k zaražení naší jednoty učiněn na jaře 1868. Zásahu hlavní především přičítati sluší bratru Frant. Mašínovi, mladému hospodáři, který již v roce 1866 o zřízení této jednoty se pokoušel, snaha však jeho nepotkala se s výsledkem. Proto ale přece uchopil se opětně podaného tohoto návrhu bratr Ant. Vohánka a svolal dne 28. května 1868 několik mladíků a příznivců do střelnice, kdež ihned prozatímní výbor zvolen byl, a několik dní na to počalo se se cvičením, dříve ještě než stanovy vypracovány a k stvrzení podány byly. Stanovy zadány byly dne 29. července 1868. Výměrem ale c.k. okr. úřadu vráceny nám byly 26. srpna nepotvrzené, ale již 29. srpna opravené, opět k c.k. okr. hejtmanství v Poděbradech zadány, odtud jsme je dne 9. října obdrželi s výnosem výs. c.k. místodržitelství v Praze, ze dne 25. září, dle kteréhož „Oznámení zařízení tělocvičné jednoty Sokol v Nymburce dle stanov předložených se nezapovídá“.

Od toho času, za dosti valného účastenství bratří, cvičení se odbyvala až do listopadu. Jelikož nám ale místnosti zimní scházely, my na sebe více než podporu jiných odkázání byli, jakož i skrovný majetek náš nedovoloval potřebná náradí zakoupiti, přestali jsme s cvičením, odloživše je na jaro 1869.

Dne 4. října podnikli jsme v plném počtu a s hudbou v čele náš první celodenní výlet do Sadské, kdež jsme s nelíčenou upřímností přijati byli. Za to ale došel nám dne 14. října výměr c.k. okr. hejtmanství v Poděbradech, dle něhož se nám užívání - návěstných trub neb jiných vojenských nástrojů - zapovídá.

Duch v jednotě panující jest dobrý, spolek má přátel málo, více nepřátel, vlašných a lhostejných bohužel nejvíce. Dobrá vůle naše ale zajisté dočkati se nám dá cíle žádoucího."

V jistém paradoxu k předposlední větě této informace o nově založeném tělocvičném spolku v Nymburce stojí závěrečná věta ze stejnojmenného pramene, týkající se sokolské jednoty v Poděbradech, kde na str. 114 čteme: *„Obyvatelstvo jest jednotě nakloněno a příznivo, což dokazuje vždy hojným účastenstvím při výletech a vůbec při každém veřejném vystoupení Sokola“*. Neměli to asi nymburští sokolové už od svého počátku v netečném městě lehké. Zákaz užívání „návěstných trub neb jiných vojenských nástrojů“ byl např. jedním z často malicherných opatření, které po válce prusko-rakouské v roce 1866 uplatňoval úřednický aparát ministra Beusta, v rámci svého protislovanského úsilí, hlavně vůči Čechům.

Nicméně vzpomínky na první léta této nově založené jednoty nejsou jen prodchnuty krásnou nostalgií jednoho z nejstarších pamětníků, nymburského fotografa Antonína Špoutila z r. 1938, ale jsou i důležitým pramenem a kronikářským dokumentem, hovořícím výmluvně o těchto chvílích, prožívaných v jeho dětských letech:

„V letech asi 1870 čítal Nymburk něco přes 4.000 obyvatel a to většinou z vnitřního města až po druhá vala. Na těchto byly již jen dvorce a stodoly místních hospodářů, dále za městem jen úrodná pole. Město nemělo tenkrát žádné kanalizace. Nahromaděné vody, zvláště po velkých deštích, odcházely z náměstí i ulic jen na povrchu a vyúsťovaly do krátkých odpadových stok. Na náměstí byl rigol se svahek od nynějšího domu pana Dočekala směrem východním až k domu p. dr. Brzoráda, odtud směrem jižním se značným svahek až k domu pana dr. Doležala, odtud teprve vytékaly vody do krátkého spodního kanálu do Labe. Často po velkých deštích ucpala se mříž na

konci odpadu vod a na náměstí byl po celé délce domů na východní straně rybníček pro obveselení mládeže.

Krásný náš ostrov byl využítkován jen co střelnice, tenkrát prostě „šišťot“ zvaný, pro střeleckou zábavu místních patriotů se střelbou do terčů, které byly popsány žertovnými, ponejvíce německými nápisy. Na ostrově byla jednoduchá dřevěná bouda s vyklápěcí okenicí, kde byly vyloženy levné kousky cukroví a preclíků a p. Taraba sem tam prodal holbu piva, a to jen v neděli. Příchod na ostrov byl až kolem stodoly p. Rücka, dále po dřevěné lávce přes Staré Labe, tato lávka musila být po letním období odstraněna, aby ji jarní ledy nestrhly.

Škola byla v dominikánském klášteře v místech nynější měšťanské školy chlapecké a byla pětitřídní. V každé třídě byli chlapci a dívky pohromadě. V pravém křídle kláštera v přízemí byla zařízena ze dvou místností tělocvična Sokola. Její nízké stropy nedovolily složitější cvičení na hrazdě. Cvičilo se nepravidelně, nejvíce jen v létě a to při velmi slabé návštěvě cvičících. Na dvoře mezi oběma křídly kláštera bylo upraveno letní cvičiště a postaveno pevné lešení pro kruhy, pevnou a pohyblivou houpací hrazdu. V r. 1873-4, když jsme chodili do 4. a 5. třídy, ujal se cvičení žáků i dorostu s nevšední láskou cvičitel Sokola p. Vojtěch Panocha, otec naší sestry Štaflové. Bylo nás asi 30, chodili jsme do cvičení dvakrát týdně a byli jsme pyšní, že jsme chodili do sokolovny, kde s námi cvičil na náradí i cvičení prostná a pochodová p. Panocha. O prázdninách jsme podnikali výlety do blízkého okolí za veselé nálady při zvuku trumpety a bubínku. Trubačem býval p. Antonín Votava, zesnulý rada okresního soudu. Býval to pro nás velký svátek, i pro naše maminky, které za námi nosily tolik proviantu, že jej ku konci výletu až zbývalo. Při takových výletech měli jsme i svůj prapor, praporečnickem byl Ferda Vojtíšek, a abychom dodali svému vystoupení více lesku, tak kdo mohl, každý nosil červenobílou šerpu.

Podnes rád vzpomínám na naše mládí a obdivuji se obětavosti a prozíravosti pana Panochy, který se nám jediný tolik věnoval pro zachycení myšlenky Sokola a jeho národní práci. Nebýt několika nadšenců, hrozilo tenkrát Sokolu rozejít se jednoty pro naprosté neporozumění pro věc sokolskou. Budiž alespoň zde vzpomenu to těchto v čele s p. Panochou za jejich práci v Sokole".

Retrospektivní vzpomínku na počátky nymburské sokolské jednoty uzavíráme řádky býv. starosty br. Bohumila Macháčka tak, jak si je uchoval do svého vysokého věku:

„Do sokolského dorostu vstoupil jsem v roce 1887, cvičili jsme dvakrát týdně za vedení br. J. Pavlíka, učitele (později ředitele školy). Do cvičení nás chodilo průměrně 12 chlapců. Později jsme chodili do cvičení 3x týdně a tu se střídali cvičitelé bři. Douděra, Pavlík, Springer a Holub. V té době se tělocvična nalézala v obecním domě čp. 426 ve Svatojiřské ulici (dnešní Tyršova ul.)

Místnost pro cvičení byla dosti prostorná, ale velmi nízká; aby se mohlo cvičit na hrazdě, kruhu a šplh, byl do stropu udělán otvor v délce asi šesti metrů a do oválku zašalován a říkali jsme tomu kufr. Nářadí bylo velmi důkladné, tyče železné, činky od 2 kg počínaje až do 52 kg, kůň kožený, velmi objemný, stůl metací plátnem potažený, žíněnky z pytlů od chmelu, prachu bylo stále hojnost.

Bradla byla těžká a posouvací, čím více se bradla zužovala, tím více se konce bradel stávaly nestejně a nedalo se na koncích cvičit. Hlavní dvě desky stojanové od bradel byly do podlahy připevněny tak, že se jimi mohlo posunovati napravo nebo nalevo, podle toho, jak široká bradla cvičitel potřeboval. Nejnovějším nářadím tehdy byla koza. Svítlo se petrolejem. Místnost ta měla mnoho nedostatků, přesto jsme ale stejně rádi chodili. Bylo naší velikou radostí, když nás cvičitel nechal po cvičení chvíli sledovati tělocvičné výkony členů. Jinak po uplynutí naší cvičební hodiny museli jsme jít domů a těšit se na příští cvičení. Za ty tři roky, co jsem cvičil v dorostu, jsme měli dvě přednášky - br. Pavlíka o sokolském dorostenci a br. Holuba o veřejném cvičení. Vycházka byla jen jednou za vedení br. Holuba do sadských lesů.

V r. 1888 oslavovala naše jednota dvacetileté trvání a v měsíci srpnu byla slavnost na ostrově Topolí, spojená s veřejným cvičením. Cvičilo nás 16 dorostenců, což byl na tehdejší dobu slušný počet, cvičili jsme bradla, ručkování, skok daleký a prostná. Tehdy jsme cvičili v plátěných režných kalhotách, s tílkem jako dnešní (jen ramena byla široká) za pas nám sloužil důkladný řemen. I členstvo cvičilo v takovém obleku. V průvodu jsme šli se členstvem, hudba nám hrála, jistě jsme si tehdy všichni mysleli, že se obecenstvo dívá jen na nás. Byly to pro nás krásné, blažené chvíle, které jsme citově prožívali.

V r. 1890 jsem se stal členem jednoty. V polovině r. 1891 byl jsem povolán do cvičitelského sboru co čekatel. V tom roce činila se veliká příprava na druhý všesokolský slet v Praze, kterého se naše jednota plně zúčastnila v prostných, v závodech na nářadí a v průvodu.

Po sletu na podzim zavedl br. Douděra sborové hodiny, každou neděli a svátek od 2-4 hod. odpoledne až do vánočních svátků. Příští rok se pokračovalo ve cvičitelských hodinách (dříve žádné cvičitelské hodiny nebyly). Sborové hodiny navštěvovali jsme jen ti mladí. Staří členové sboru se divili, „*co je to za novoty v neděli chodit cvičit*“, a těchto hodin se nezúčastňovali. Nás, mladších nadšenců, bylo ale více a cvičební hodiny jsme pilně navštěvovali. Pak jsme museli skládat ústní, písemnou a praktickou zkoušku a byli jsme jmenováni pomahateli sboru. Ale to jsme již starším členům - jak se lidově říkalo - „*koukali přes límec*“. Oni to cvičení uměli prakticky ukázat, ale teoreticky nedovedli vysvětliti a i někdy pojmenovati. Tak se stalo, že my mladší jsme ovládli pole působnosti - a to staří členové sboru těžce nesli, docházelo k vnitřním bojům ve vedení družstev a volbě náčelníka. Knihovna sboru byla tehdy nepostačující, ale byla každoročně doplňována. Sborové hodiny byly pak každou středu po pravidelném cvičení. Cvičení pro družstvo musel mít cvičitel napsané, dát je náčelníkovi prohlédnout a pak dle toho cvičit členstvo. Někdy zas náčelník nařídil sestavovati cviky před družstvem a postupně kombinaci cvičení vyjmenovati a předcvičiti. Tím byly zavedeny pravidelné cvičitelské sborové hodiny.

V r. 1897 jsem byl zvolen členem výboru a tak jsem byl skoro stále zapojen do spolkové činnosti až do svého stáří. A vděčím osudu za to. Věřím, že jsem sloužil věci ušlechtilé, krásné, která mi také mnoho dala a můj život usměrnila. Vždy na doby v Sokole rád vzpomínám a vzpomínati budu."

Nymburák u kolébky Sokola

Pamětní deska na přízemním domku čp. 47/10 v Palackého ul. v Nymburce připomíná občanům našeho města a jeho návštěvníkům, že se v něm před 153 lety narodil náš významný, dnes už neprávem téměř zapomenutý spoluobčan JUDr. Tomáš Č e r n ý, horlivý vlastenec a buditel, který se významným způsobem podílel na utváření společenského života našeho národa v min. století.

I když nebyl členem naší nymburské jednoty, prací pro Sokol si

zaslouží aspoň krátkou vzpomínku v našem sborníku.

Tomáš Černý se narodil dne 16. srpna 1840 v rodině měšťana Jana Černého a matky Marie, roz. Mašínové. Už svým původem - byl

synovcem Med. dr. Jana Dlabáče, historika města Nymburka a jeho kronikáře, a zároveň synovcem bělehradského lékaře dr. Mašína - patřil k předním nymburským rodinám, z nichž se rekrutovaly nejvýznamnější osobnosti politického a kulturního života v minulém století. Studoval na akademickém gymnáziu v Praze, později práva na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, kde v r. 1862 dosáhl doktorátu. Již za svých studií se začal horlivě věnovat veřejnému životu. Advokátní praxi zahájil v kanceláři známého právníka a českého

politika Josefa V. Friče a v r. 1869 se stal samostatným advokátem v Praze. Jako takový si brzy získal zvučné jméno, zejména jako bystrý obhájce ve věcech trestních. V r. 1871 byl zvolen do pražského zastupitelstva, v letech 1879-1882 zastával funkci náměstka a konečně v r. 1882 byl zvolen primátorem města Prahy. Už při své inauguraci pronesl památná slova o „zlaté slovanské Praze“ a během svého úřadu dbal všestranně o povznesení našeho hlavního města, jemuž vtiskl důstojný národní slovanský ráz a doba jeho starostování je považována za „jednu z nejslavnějších epoch nových dějin pražských“ (Scheiner 1924).

Období, v němž stál v čele pražské samosprávy, i v pozdějších letech, znamenalo také velký rozmach jeho veřejné práce: byl zvolen poslancem do sněmu království Českého (1882-1885), podílel se na založení Zemské banky království Českého (1889), v níž zastával funkci generálního ředitele, působil v představenstvech různých veřejných institucí, v r. 1902 usedl do křesla doživotního člena panské sněmovny a v r. 1908 se stal členem Národohospodářského ústavu České akademie věd a umění v Praze.

Největších zásluh si Tomáš Černý získal jako spoluzakladatel našeho sokolství. Pro sokolskou myšlenku byl získán Jindřichem Fügnerem. Podílel se na všech přípravných pracích k založení pražské sokolské jednoty (vypracoval např. její první stanovy a řád a řídil

celou vnitřní správu a agendu spolku). Činovníkem Sokola se stal v r. 1862, kdy byl zvolen členem výboru a rok poté se stal náměstkem jeho prvního starosty Jindřicha Fügnera. V letech 1872-1882 zastával funkci starosty pražského Sokola. V r. 1882 pro četné úkoly, vyplývající z jeho funkce v zastupitelstvu hl.m. Prahy, byl nucen vzdát se vedoucí funkce v Sokole, nicméně Sokolu pomáhal dále vahou své osobnosti a rozloučil se s ním teprve v r. 1905 jako pětadesátiletý.

V r. 1863 postavil J.Fügner pražskému sokolstvu novou spolkovou budovu. Byl to tehdy odvážný počín, ale po jeho smrti (1865) začaly na jednotu doléhat finanční tlaky tou měrou, že další její existence se zdála být otřesena. Dr. Černý jako prozíravý právník se po Fügnerově smrti ujal záchrany jeho díla - záchrany tělocvičny: sbíral finanční příspěvky a sháněl podpory na vyplacení nejnaléhavějších dluhů, což se mu zdařilo, a tak zajistil pražské sokolské jednotě a ostatnímu sokolstvu, které na ni bylo odkázáno, možnost nerušeně pokračovat v další existenci. Proto mohl právem jednatel Sokola pražského ve zprávě za r. 1867 konstatovat: „*Co nám Fügner zbudoval, to nám Černý zachoval.*“

Jeho vytrvalá práce ve prospěch veřejného blaha byla po zásluze oceněna volbou čestným měšťanem Nymburka v r. 1895 a rok poté byl zvolen čestným občanem pražským. Životopisci u Černého oceňují jeho jemný takt a ušlechtilost v celém vystupování, neúnavnou píli, bystrost, prozíravost, jeho zkušenosti, jeho obětavost, horlivost a skromnost „*vpravdě sokolskou*“. Prášek (1913) o něm píše: „Není jména zvučnějšího a slavnějšího nad jméno starosty JUDr. Tomáše Černého, a to také vším právem, neb skvělé dary ducha a srdce, mysl otevřená všemu krásnému a šlechetnému, vřelost citu neméně jako pevnost povahy, vytrvalost a píle v úmyslech a cílech pevně stanovených, činí tohoto muže zjevem nad jiné vynikajícím a vzorem občana a Čecha nynější doby“.

Dr. Tomáš Černý zemřel náhle 22. února 1909 ve věku nedožitých 69 let. Odešel nymburský rodák vzácných kvalit, jehož život a dílo může být i po desítkách let po svém skončení příkladem jeho následovníkům i dnešním jeho spoluobčanům.

Zimní sokolovna

Od samého vzniku a počátků nymburské sokolské jednoty se jako existenční nutnost jevilo zřízení vlastního střediska s tělocvičnou a hřištěm, kde by se mohl rozvíjet sokolský život. V roce jejího založení byly prostocviky a pořadová cvičení prováděny na „*Štřelnici*“ (dnešní „*Ostrov*“). Jednota měla tehdy 56 členů, z nichž 30 cvičilo ve dvou družstvech. V podzimním období r. 1868 a na jaře 1869 si členové upravovali letní cvičiště na dvoře býv. dominikánského kláštera ve Svatojiřské ul. (dnes Tyršova). Od r. 1882 stojí v těchto místech budova 1. základní školy. Už v roce 1869 byl pronajmut sál v hostinci „*U beránka*“ (v Boleslavské tř., čp. 133) ke zřízení první zimní tělocvičny. Tento sál však sloužil sokolským účelům jen krátce a konaly se v něm patrně jen schůze. Odtud se zimní tělocvična v r. 1871 přestěhovala do sálu hostince „*U černého orla*“, který stával na rohu náměstí a Kostelní ul. čp. 42 (dnes nájemní dům s prodejnou fy. Dodex v přízemí). Tento dům užívali sokolové opět jen krátce, protože v r. 1872 byla Sokolu propůjčena k užívání jako tělocvična obecní místnost v budově býv. kláštera.

Když došlo v r. 1881 k její demolici, byla na jaře r. 1882 tělocvična prozatímně přemístěna do dřevěné boudy na Ostrově, u níž byla zřízena letní tělocvična a v náhradu za ztracenou možnost cvičit v zimních měsících dalo město v září téhož roku jednotě k dispozici prostorné místnosti v domě č. 1 ve Svatojiřské ul., který tehdy sloužil mateřské škole.

Po tomto strastiplném putování po Nymburce dozrála konečně myšlenka na zbudování vlastní tělocvičny, jejíž realizaci podstatně umožnila i tehdejší příznivá finanční situace jednoty zásluhou zábavně společenské činnosti, kterou v uplynulém období vyvíjela. Valná hromada konaná dne 10. května 1886 přijala proto návrh, aby z pokladního přebytku 700 zl. byl založen stavební fond pro postavení sokolovny. K tomuto rozhodnutí došlo přes to, že situace v členské základně nebyla tehdy právě příznivá. Jestliže v r. 1884, kdy se jednota stala členkou župy Tyršovy, měla 238 členů, klesl náhle v následujících letech jejich počet na 160. Přesto byl stavební fond v příštích letech posilován dobrovolnými sbírkami mezi členy a převáděny do něj všechny pokladní přebytky, takže v r. 1891 vzrostl na obnos 3.500 zl. a dne 7.12.1891 mohl být od dědiců po Tomáši Votavovi zakoupen za 3.700 zl. dům čp. 180 ve Svatojiřské ulici pro

stavbu příští sokolovny.

V r. 1893 bylo vytvořeno samostatné „*Družstvo pro vystavění tělocvičny Sokola v Nymburce*“, v jehož čele stál až do r. 1895 drahelický statkář Josef Urbánek a po něm v letech 1895 a 1896 mlynář na Baště Josef Tachecí a v r. 1896-97 bobnický statkář a okr. starosta Josef Hampl. Družstvo spolu s výborem jednoty se pak podstatně přičinilo o posílení stavebního fondu získáním nových zakládajících a přispívajících členů a darů z pokladniček, umístěných na veřejných místech, výtěžků ze sokolských akcí a slavností a množstvím darů příznivců a přátel Sokola, především Občanské záložny a Hospodářské záložny, Spolkové cukrovarny v Nymburce a různých vlasteneckých spolků, jako byla Řemeslnická beseda, Hlahol, Hálek apod.

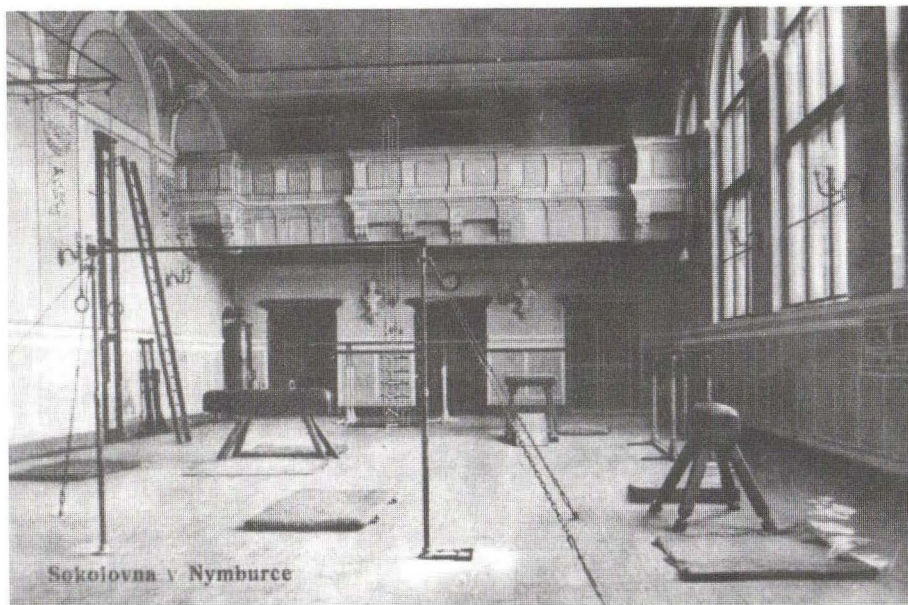
Stavba nové sokolovny se koncem min. stol. stala zřejmě záležitostí celého města a jednotliví občané pomáhali jak finančně, tak i různými službami (např. zapůjčením potahů, darováním cihel aj.) k uskutečnění vlasteneckého díla nymburských Sokolů.

V anonymní soutěži na novou sokolovnu, vypsané v letech 1896-97, byl vybrán projekt arch. J.Žáka z Prahy a stavba zadána místnímu staviteli arch. Emilu Prücknerovi a speciální řemeslnické práce místním řemeslníkům, členům jednoty. Po zbourání starého domu čp. 180, k němuž došlo v únoru 1898, bylo 4.dubna 1898 započato s hloubením základů budovy, jejíž stavba rychle pokračovala a dne 4. září 1898 slavnostně otevřena starostou ČOS dr. Janem Podlipným. Nová budova sokolovny byla vystavena ve slohu české neorenesance s orientálními sgrafity ve štítech a se Špillarovými alegorickými sgrafity „Svornosti“, „Síly“, „Volnosti“, „Vědy“ a „Statečnosti“ ve vlysu mezi okny. V interiéru původní podoby této budovy byl umístěn především 24m dlouhý, 12m široký a 10m vysoký tělocvičný sál se dvěma galeriemi, nářadovnou a předsálím, šatnou, sprchami a sociálním zařízením a v 1. patře směrem do ulice pak s dalšími místnostmi.

Foto na 1. str. obálky.

Otevření nymburské zimní sokolovny dne 4.9.1898 (na tribuně starosta ČOS dr. Jan Podlipný (nahore vpravo))

Interiér zimní sokolovny v Nymburce z r.1898

Vzrůstající činnost jednoty a stoupající počet cvičících členů v dalších desetiletích si vynutily pochopitelně i další stavební úpravy původní budovy. Došlo k nim v r. 1926, kdy byl k jejímu rozšíření zakoupen sousední domek od Kleinerů a později zahrada od Rejmonů i s domkem. V letech 1928-29 bylo k původnímu sálu přistaveno přísálí, nový samostatný biografický sál, spojený se sálem tělocvičným, a celá budova byla vybavena ústředním topením. Značnými finančními výdaji, spojenými s touto rekonstrukcí, dosáhlo se na tehdejší dobu poměrně velikého zadlužení, jež činilo 1.500 000 Kč! Jeden z nejstarších a neaktivnějších členů nymburské jednoty br. Leopold Bechyně vzpomínal na tuto akci ještě po 20 letech:

„Co nocí jsme probděli s br. starostou Macháčkem a co jsme prožili dnů plných starostí, abychom vyšli k valným hromadám s finanční rovnováhou! A dařilo se nám to natolik, že jsme do r. 1946 snížili dluh na 240.000 Kčs. Po r. 1929 se vystříдалo ve vedení sokolského biografu několik bratří, až konečně jsem převzal správu bía sám a úsilím bioodboru jsme postavili tento podnik na vysokou výdělečnou úroveň a z výnosu jsme platili nejenom potřeby naší jednoty, ale převzali jsme i celý dluh na sebe, čímž jsme zatíženi pro jednotu zlikvidovali.“

Po celých čtyřicet let své mírové existence (s výjimkou I. světové války, kdy v ní byl zřízen lazaret) sloužily prostory zimní sokolovny nejen pravidelnému cvičení žactva, dorostu, mužů a žen k provozování bohaté činnosti většiny družstev nymburské jednoty a k nácviku sletových cvičení, ale v jejich zdech se odbývaly často různé kurzy, sportovní utkání, přebory, závody a tělocvičné akademie a samozřejmě i všechny schůze jednoty i některé okrskové srazy a župní schůze. Tělocvična sokolovny představovala ve své době i největší sál v Nymburce a byla hojně využívána i k provozování kulturní a osvětové činnosti: konaly se v ní nejen přednášky, koncerty a různá vystoupení, ale i besídky, taneční hodiny a taneční čaje a oblíbené šibřinky. Od r. 1911 se v tělocvičném sálu konala biografická představení (až do r. 1928, kdy přístavbou vznikl samostatný biografický sál s hledištěm) a od r. 1925 zde pilně hrálo sokolské loutkové divadlo. Ve zdech budovy byla i zkušebna tamburašského souboru a od r. 1934 zde zněly i hlasy tehdy vzniklého sokolského pěveckého odboru, řízeného ředitelem kůru kostela sv. Jiljí

Antonínem Hoffmanem. V místnostech sokolovny byla umístěna i bohatá spolková knihovna s čítárnou, která byla hojně navštěvována a jejíž fond dosáhl asi 9.500 svazků.

Po přechodném období let 1939-1946, kdy sloužila zprvu (a později opět) potřebám čs. armády a během 2. světové války okresnímu úřadu, který měl v přepážkami rozděleném tělocvičném sále své kanceláře, se po skončení války vrátila na několik let opět do sokolských rukou, aby po dobu posledních více než čtyřicet let se stala jejím uživatelem TJ Lokomotiva Nymburk. Bez výsledků práce předchozích generací by se v nymburském sportu nikdy nepodařilo dosáhnout takových výsledků na poli tělovýchovném a sportovním, jakých bylo dosaženo právě v obou sokolských tělocvičnách a na jejich hřištích.

Vlastní sokolovnu, kterou si postavila nymburské jednota za obětavé a nezištné pomoci svých členů, příznivců a přátel k 30. výročí svého trvání v r. 1898, vystavěl Sokol „nejen ku ozdobě města, ale aby v ní dle zásad zakladatelů Sokolstva českého Tyrše a Fügnera pěstovány byly i chrabrost a síla tělesná i vzdělanost ducha, sebevědomí a hrdost národní, aby v ní odchováváni byli stateční Čechové, zdatní bojovníci za dobrá naše práva národní, za svobodu, za volnost i rovnost lidskou“(Na paměť slavnosti otevření vlastní tělocvičny ... 1898).

V letošním roce vzpomínáme 95. výročí existence této budovy, která se stala od konce min. století sídlem nymburské tělovýchovy, především Sokola, jemuž byla určena. Citovaná slova, daná jí do vínku už při jejím otevření v r. 1898, jsou stále aktuální i v dnešní době, kdy Sokol má své nezastupitelné právo, ale i povinnost přispívat ke zdravému tělesnému, duševnímu a morálnímu vývoji všech našich spoluobčanů.

Nymburská sokolovna a T.G. Masaryk

Po svém otevření v r. 1898 se nymburská sokolovna brzy stala nejen tělovýchovným střediskem, ale i centrem kulturního života ve městě. Kromě vlastních sokolských akcí, které se v ní konaly, byla propůjčována i jiným korporacím k uskutečňování jejich kulturně-výchovných úkolů.

V neděli 16. března 1902 se zde konala přednáška T.G.Masaryka o

Karlu Havlíčkovi Borovském. Bylo to v rámci univerzitních extenzí, které tehdy pořádalo učitelské sdružení „Budeč Poděbradská“ ve spolupráci se spolkem akademiků „Jizeran“ a které byly součástí vzdělavatelské práce nejen mezi učiteli, ale i mezi širokými vrstvami všeho lidu ve snaze o jeho morální povznesení a zvýšení jeho vzdělanosti. K neaktivnějším pořadatelům jeho přednášky patřil hlavně kovanický učitel Rudolf Jordán Vonka a učitel Václav Kubka, pozdější vzdělavatel nymburské sokolské jednoty a věrný obdivovatel Masarykovy osobnosti.

Masaryk spatřoval v Havlíčkovi bytostného demokrata, národního vůdce své doby, člověka opravdu svobodomyslného, účinného bojovníka proti reakci, který byl průkopníkem hnutí vycházejícího z humanitních ideálů, a proto považoval za svou povinnost seznamovat s jeho myšlenkami širokou veřejnost.

Město Nymburk bylo považováno v době jeho návštěvy za silně konzervativní baštu tehdejšího mladočešství. Proto bylo proti Masarykovi silně nepřívětivě naladěno. Protimasarykovské nálady vytvářely hlavně „Občanské listy“ (tiskový orgán národní strany svobodomyslné, jehož majitelem a vydavatelem byl redaktor Josef Florián). Ty Masaryka veřejně obvinily ze zneužití přednášky o K.H.Borovském ve prospěch strany realistické, v jejímž čele Masaryk stál, a nabádaly k neúčasti na jeho přednášce a

k jejímu ignorování. Ani získání sokolovny k jejímu pořádání nebylo snadné, protože nymburští konzervativci měli tehdy velký vliv i v Sokole, někteří členové jeho výboru byli totiž toho názoru, že „Masarykova stopa znesvětil sál sokolovny“ (Kubka 1928). Teprve po zásahu tehdejšího starosty jednoty bylo pořadatelům vyhověno. Kroužek Masarykových nymburských stoupenců musel vyvracet pomluvy, které se tehdy o Masarykovi šířily ve veřejnosti, mezi katolickým duchovenstvem a mezi členy učitelského sboru. Organizátor Masarykovy nymburské přednášky učitel V.Kubka byl v jejich důsledku v Nymburce nenáviděn a byl dokonce nazván „špatným učitelem a nejhorším vlastencem“ (Kubka 1930).

Masarykův příjezd do Nymburka byl proto jistě nezáviděníhodný. Ačkoliv Masaryk chtěl původně vykonat cestu z nádraží do sokolovny pěšky, odjel na radu pořadatelů raději kočárem. Na náměstí před hotelem *Na knížecí* jej přivítal hlouček provokatérů hlučným troubením a vískáním, „kočičinou“, která měla bezpochyby zesměšnit osobu T.G.Masaryka.

Provokace pokračovala i v sokolovně, kdy teprve na energický zásah učitele br. V.Kubky, který pohrozil přivoláním četnické asistence, byl zjednán pořádek, takže přednášející mohl klidně pokračovat a přednášku za dlouhotrvajícího potlesku dokončit.

Nymburští sokolové, z nichž řada se tehdy Masarykovy přednášky zúčastnila, ale byla i mezi jejími pořadateli, po letech odhalili 28.10.1924 jako trvalou upomínku na tuto událost pamětní desku, osazenou na témž místě jako její dnešní replika, odhalená 8. března 1991. Původní pamětní deska měla ale své osudy, podobné názorům, jaké vytvářely vládnoucí režimy na osobu T.G.Masaryka. Je paradoxní, že po dobu protektorátu a několika následujících let vydržela na svém původním místě, i když většinou otočena rubovou stranou tak, aby „mocné tohoto světa“ příliš nedráždila. Jen nakrátko připomněla kolemjdoucím v letech 1968-70 lící stranou Masarykovu přítomnost v naše město. Ale přišlo období „normalizace“ a deska zmizela definitivně, aby nepřipomínala všem občanům a návštěvníkům našeho města, že právě odtud byly počátkem tohoto století šířeny Masarykovy myšlenky.

Přesto, že jsme se po obnovení nymburského Sokola v r. 1990 několikrát i veřejnými výzvami k našim občanům pokusili po zmizelé desce pátrat, setkali jsme se s negativním výsledkem. Proto se výbor naší tělocvičné jednoty rozhodl pořídit její repliku a tu předat dne 8. března 1991 do péče nymburských obyvatel.

Je třeba zdůraznit, že tato nová pamětní deska byla pořízena bez jakýchkoliv finančních dotací veřejných organizací (kromě MO ČSSS), korporací a úřadů a zcela mimo skrovný rozpočet, který nymburská jednota na r. 1991 měla, a že jsme ji pořídili zcela z dobrovolných finančních příspěvků nymburských občanů. Všem těm, kteří na tuto účelovou sbírku přispěli, patří za to náš dík.

Je třeba si v této souvislosti zvlášť uvědomit, že nymburský Sokol byl první, který v našem městě obnovil jedinou památku na T.G.Masaryka.

Nymburští sokolové a počátky našeho státu

Nymburští sokolové se také významně zapsali do novodobých dějin našeho státu už ve dnech jeho vzniku v roce 1918. Tehdy se stali součástí dobrovolnických pluků Stráže svobody, vzniklých v prosinci roku 1918, které byly vydatnou pomocí prvního čs. vojska. Příslušníci Stráže svobody se většinou rekrutovali z řad tělovýchovných organizací /Sokol, DTJ, Orel a Střelci/ a sdružili se v t.zv. sokolských praporech.

První zmínky o účasti některých nymburských sokolů máme už z listopadu roku 1918, kdy se zúčastnili osvobozovacích bojů na Slovensku. Tehdy zde totiž došlo k nepokojům, které v mnoha slovenských městech a vesnicích měly ráz krvavých incidentů z maďarské strany a které vedly k obsazení slovenského území maďarským vojskem. Čs. vláda, ve snaze uhájit spravedlivé požadavky slovenského národa na sebeurčení v československé jednotě, byla za těchto okolností nucena pronikat na Slovensko vojensky.

Z historie nemůže vymizet podíl sokolstva na bezpečném usídlení prozatímní vlády Slovenska v únoru roku 1919 v Bratislavě. Na žádost slovenských vlastenců vyzvala ČOS své členy ku pomoci a zajištění pořádku při její bratislavské instalaci. Za špatných povětrnostních podmínek dorazilo do Bratislavy 2.480 sokolů z Prahy, Čech (mezi nimi též 18 nymburských krojovaných sokolů) a z Moravy a pohotově, ukázněně a obětavě se ujali úkolu, k jehož splnění je povolala povinnost bratrské pomoci slovenskému lidu.

I když bylo celé území Slovenska do konce roku 1918 obsazeno čs. vojskem, vpadli v květnu roku 1919 maďarští bolševici na Slovensko podruhé. Bylo to v době, kdy se v Maďarsku zmocnil vlády komunistický předák Béla Kun, který vyhlásil Maďarskou republiku rad. Cílem jeho proletářské revoluce bylo m.j. i zpětné získání území, která se stala součástí Slovenska, a přešla tudíž pod čs. svrchovanost. V jeho politických a mocenských záměrech účinně pomáhal neblaze proslulý agitátor, nymburský rodák Antonín Janoušek, který tehdy stál v čele české a slovenské sekce Komunistické strany Maďarska a všemi svými silami podněcoval k rozpoutání socialistické revoluce i na čs. území. Dne 16. června 1919 vyhlásil Slovenskou sovětskou republiku se sídlem v Prešově a stal se jejím předsedou ve funkci lidového

komisaře zahraničních věcí. Jeho činnost na Slovensku bylo možno z hlediska čs. státu označit za pokus o jeho rozvrácení a velezradu.

Katastrofální situace v době druhého maďarského vpádu na Slovensko si vynutila, aby tehdy na jeho obranu povstal celý národ. Znovu nastoupili legionáři, znovu nastoupily sokolské prapory pluků Stráže svobody, které v počtu 11.000 bratří odhodlaně bojovaly proti maďarským bolševikům a společně přinutily Maďary k ústupu ze slovenského území a zatlačily je zpět na demarkační čáru. Součástí sokolských praporů Stráže svobody byla i nymburská setnina pod velením poručíka br. Karla Aksamita, která operovala na západním Slovensku, kde také byly svedeny rozhodující boje. O útrapách nymburských sokolů v jejich slovenském osvobozovacím boji pravidelně informoval nymburskou veřejnost poručík K. Aksamit v seriálu článků, otiskovaných v týdeníku Čsl. národní demokracie „Republikán“.

Po třech týdnech své krátké existence se zhroutila Janouškova Slovenská sovětská republika. Část její vlády uprchla z Košic do Miskolcze, zbytek, včetně Janouška, nalezl útočiště v Budapešti. Janoušek byl později obviněn z toho, že se dopustil „celé řady trestných činů, mezi nimi také zločinu velezrady“, protože „chtěl odtrhnout Slovensko od Československa a ponechat je i nadále Maďarsku“. Byl uznán vinným a odsouzen ke třem letům vězení a desetileté ztrátě občanských práv. V říjnu roku 1921 se ocitl mezi skupinou maďarských komunistů, které byla ruská vláda ochotna vyměnit za zajaté maďarské důstojníky a udělit jim ruské občanství. Později však bylo trestní řízení proti němu zastaveno, byl vyhoštěn z území ČSR a dne 25.3.1922 dopraven do Ruska, kde potom žil a pracoval v různých stranických funkcích až do své smrti 30.3.1941.

I když nám ještě dodnes nejsou plně známy všechny podrobnosti tohoto dramatického období, zůstává nesporným faktem, že i nymburští sokolové se tehdy postavili do řad státotvorných činitelů a s nasazením vlastních životů tak splnili svoji morální povinnost a osvědčili lásku k vlasti v době jejího ohrožení.

Letní sokolovna a cvičiště na Remanenci.

V letních měsících loňského roku proběhlo téměř bez povšimnutí 70. výročí otevření vzorného cvičiště a letní sokolovny na nymburské Remanenci. Letní cvičiště Sokola mělo v minulosti své předchůdce v

letním cvičišti na dvoře dominikánského kláštera v býv. Svatojiřské (dnešní Tyršově) ulici (1868) a v pozdějším letním cvičišti v býv. Bočkově (dnes Koněvově) ulici blízko nádraží. S rostoucím tělovýchovným hnutím v Nymburce, zejména koncem 19. a na počátku 20. století, přestala později tato zařízení vyhovovat, a tak se koncem 1. světové války chopili nymburští sokolové jedinečné příležitosti, jež se nabízela pracemi na splavnění Labe v úseku nad Nymburkem v místech, která jsou od r. 1922 známá jako „Remanence“.

Podnět ke zřízení tohoto cvičiště a letní sokolovny dal osvětový odbor Sokola na jaře r. 1918 a to na rekultivovaných pozemcích, vzniklých odříznutím nového řečiště Labe a získaných zasypáním starého Labe v letech 1918-21. Tyto plochy byly ředitelstvím pro stavbu vodních cest v Praze, v jehož čele stál nymburský rodák, sekční šéf ing. dr. h.c. Emil Zimmer, pronajaty obci Nymburk s výhradou, kterou si vyžádal spolu s tehdejší starostou ČOS br. dr. Josefem Scheinerem u ministerstva veřejných prací RČS - že totiž budou použity pro tělesnou výchovu. Obec Nymburk pak - v uznání mimořádného významu tělesné výchovy - se této výhradně podrobila a nymburské jednotě Sokol pozemek pronajala na dobu 40 let.

Na základě předběžných projektů ing. J. Bartovského, stavebního správce úpravy Labe v Nymburce, a arch. E. Prücknera vyslalo ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy svého experta, inspektora tělesné výchovy Augustina Očenáška, který se ve svém posudku o zřízení letního cvičiště velmi příznivě vyjádřil. Tuto myšlenku označil jako ideální sloučení všech podmínek - slunce, vody, lesa a luk - které žádá moderní tělovýchova a které umožňují vytvořit na Remanenci vzorné cvičiště s letní tělocvičnou. Jako vysoce pozitivní důvody k jeho vybudování právě v této poloze zdůrazňoval především mírné polabské podnebí se zvláštním klidem kraje, umocněným labským tokem, kde přítomnost staré labské zátoky s přirozeně filtrovanou spodní vodou, obtékající městské sady se zbytky původních lužních porostů, a s bohatými dendrologickými zvláštnostmi vytváří ideální prostředí k realizaci tělovýchovných záměrů. Především zdravotní hledisko totiž vedlo po 1. světové válce k tomu, aby se i v tělovýchově začaly uplatňovat nové názory na užší sepectí tělesné výchovy s přírodou. Heslo „*Pohyb, slunce, vzduch a voda*“, které A. Očenášek razil, se tehdy stalo ukazatelem nových cest československé tělovýchovy.

Tím byl dán základ k vybudování cvičiště, jež by - podle návrhu Očenáškovy - reprezentovalo veškeré obory tělesné výchovy včetně zimních a vodních sportů, tj. atletické dráhy s ochozy, nářadiště, cvičiště pro prostná cvičení, dále zařízení pro atletické cvičení a závodění, dvojskočiště pro všechny druhy skoku, vržiště pro disk, oštěp a kouli. Součástí cvičiště byla dále plovárna s vorem pro vodní tělocvik a pro spouštění veslařských lodí na vodu (v zimě pak kluziště), pískoviště pro slunění, říční a pískové lázně.

Dominantou celého cvičiště byla letní tělocvična s loděnicí podle návrhu ing. J. Bartovského a arch. Roita. Z úsporných důvodů k její stavbě vhodně posloužil přemístěný a stavebně upravený dřevěný barák ze zajateckého tábora v 1. světové válce v Havlíčkově Brodě. Ten byl vybaven tělocvičným sálem včetně zařízení, šatnami, čítárnou a sborovnou, loděnicí, bytem pro sokolníka, verandou se schodovitou tribunou a terasou. Cvičiště bylo vybaveno, kromě náradí běžných typů, speciálním náradím podle návrhu ing. Ant. Kroupy, které bylo nutno pro toto cvičiště zkonstruovat vzhledem k požadavkům nových tělovýchovných metod. Celek doplňovalo sadové členské hřiště, dětské hřiště a tenisové kurty. Celé dílo bylo vybudováno během necelých 18 měsíců a dne 19.6.1922 zpřístupněno veřejnosti.

Protože mezi členy Sokola byla celá řada velmi zručných řemeslníků a ochotně k vybudování přispěly i další sokolské ruce bez jakýchkoliv nároků na odměnu, bylo docíleno značných finančních úspor na celé stavbě, která představovala ve své době jedinečné a opravdu vzorové středisko tělesné výchovy a sportu, jež mohlo být příkladem vpravdě sokolské obětavosti. Kromě řady dnes už většinou neznámých sokolů, kteří se o stavbu cvičiště a letní sokolovny zasloužili, je třeba vzpomenout především zásluh inspektora Augustina Očenášky, vynikajícího tělovýchovného a sportovního pracovníka a propagátora Hébertovy tělovýchovné metody, jehož jméno je velmi úzce spjato se vznikem naší Remanence a letní sokolovny a se státními tělovýchovnými kurzy pro učitele a cvičitele dobrovolných sportovních organizací, které zde ve 20. a 30. letech řídil. Augustin Očenášek při použití svých tělovýchovných metod v Nymburce zdůrazňoval zejména tzv. francouzskou školu, která představovala výběr nejlepších tělovýchovných metod německých, anglických a švédských z konce 18. stol., obohacených na vědeckém základě o nové směry, a zcela ve filosofickém duchu Tyršově zdokonaloval a tyto nové tělovýchovné směry rozvíjel. Jim

přizpůsobil i koncepci celého cvičiště a nově konstruovaná nářadí. Na jeho popud bylo vybudováno hřiště s atletickou drahou (sice netypicky 384 m dlouhou, ale s možností běhu na 200 m bez zatáčky) a gymnastickou konstrukcí (hrazda, kruhy, svislá a šikmá šplhadla).

Lelín tělocvična.

Kromě toho zde vznikly tenisové kurty a hřiště na košíkovou a odbíjenou. Již na začátku 30. let (dříve ženy, pak i muži) hrála zde svá basketbalová a volejbalová utkání družstva herního odboru nymburského Sokola. Basketbalisté byli třikrát i přeborníky ČOS, dorostenečtí volejbalisté přeborníky Čech ve sportovních soutěžích v rámci IX. sletu. Sláva nymburské Remanence vyvrcholila v r. 1948, kdy zde bylo uspořádáno závěrečné soustředění olympijského gymnastického družstva žen (Honsová, Misáková, Růžicková, Srncová, Müllerová, Veřmiřovská, Šilhánová, Kovářová) před OH v Londýně.

Kladné výsledky Očenáškovy práce měly tak široký ohlas, že se v době jeho působení stal Nymburk „střediskem, odkud vycházeli instruktoři sportu, ať to bylo pro lehkou atletiku, plavání, kanoistiku, veslování, míčové hry nebo rytmiku. Házená, košíková, odbíjená a “pasák” vděčí svému rozšíření jen nymburským kursům. Odborníci ze zahraničí seznamovali posluchače s novými způsoby nácviku sportů a s tím, co se dělá v tělesné výchově ve světě. Český svaz fotbalový pořádal tam své kursy pro vedoucí dorostu. Z Nymburka odcházeli nadšení propagátoři, kteří v klubech, v tělocvičných jednotách a na školách šířili nové poznatky tělovýchovné získané v kursech” (Marek 1941). Sám Očenášek o tom v r. 1941 svědčí: „Do Nymburka byly přeneseny ústřední kursy tělovýchovné, pořádané ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy s ministerstvem školství a národní osvěty. Vedle toho tu byly pořádány po 5 let kursy pro vedoucí fotbalového dorostu, pořádané fotbalovým svazem. Za 16 let prošlo těmito kursy přes 6.000 účastníků. Od r. 1939 byly kursy přeneseny do tělovýchovného tábora, vybudovaného v třeboňské oblasti.... Nymburk se svými tělovýchovnými kursy měl větší jméno po vlastech českých, než sami Nymburští tušili. Slovo Nymburk znamenalo v tělesné výchově heslo pro novodobé a tělovýchovné snahy a roztroušení cvičitelé a profesori po vlastech českých jsou hrdi na to, že prošli Nymburkem“. K tomu jen dodejme, že i řada Nymburáků, kteří sportovně vyrostli v blahodárném působení letní sokolovny na nymburské Remanenci, se stala důstojnými reprezentanty nymburského sokolství na celostátních soutěžích.

V současné době vede výbor jednoty jednání o navrácení letní sokolovny obnovené sokolské jednotě.

DOBA ÚTLAKU

„Žádná zevní moc, žádná hmotná a surová síla o sobě nezničí národy“.

Dr. Miroslav Tyrš

Nymburský Sokol v dobách okupace

X. všesokolský slet v r. 1938, který celému světu ukázal ve dnech radostného vzrušení a projevů přátelství odhodlanost bránit celistvost a samostatnost Československa, měl veliký vnitropolitický a mezinárodní význam. Ale brzy po něm přišly všední dny, plné napětí a vzrušení událostmi spojenými s mnichovským diktátem a nuceným odstoupením pohraničních území republiky ve prospěch fašistického Německa. Dusné ovzduší této doby, které pro nás osudově vrcholilo v letech 1939 - 1945, nedávalo již tehdy mnoho nadějí na další perspektivní vývoj Sokola.

Po všeobecné mobilizaci na podzim r. 1938 bylo nutné dát tělocvičný sál nymburské zimní sokolovny k dispozici potřebám československé armády; jako tělocvičny sloužily v té době obě šatny, které se uvolnily v prosinci téhož roku. V té době, kdy pozornost celého národa byla upnuta k vývoji vnitropolitické situace a kdy se nad naším národem vznášela hrozba ohrožení zvenčí, byla činnost jednoty pochopitelně silně omezena, cvičilo pouze 17 mužů, 14 dorostenců a 23 žáků, poměrně aktivní byly jen oddíly tenisu, odbíjené, košíkové, jízdní odbor a loutkáři. V období ohrožení republiky v r. 1938 zorganizovala nymburská jednota strážní službu na ochranu důležitých objektů, v říjnu téhož roku pak pomoc českým uprchlíkům z pohraničních území; obsazovaných německou armádou.

Po zřízení protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 se sokolstvo stalo předmětem zostřené pozornosti. O dva roky později o něm už neblaze proslulý K.H. Frank mluvil jako o organizaci, která se stala „shromaždištěm otevřeného i tajného odporu proti Říši“, protože „od počátku války možno pozorovati, že ve spolku Sokol a jeho složkách nabývají stále více vrchu ony živly, které zamýšlejí přenést odpor k Říši do všech oborů“. Proto už při vypuknutí války dne 1. září 1939 byli jako rukojmí zatčeni někteří čelní funkcionáři jednoty, jako starosta br. Boh. Macháček, místostarosta br. Sejbal, pokladník br. Sýkora, ale po týdnu vyšetřování na kolínském gestapu byli propuštěni. To byla výstraha celému sokolstvu. V r. 1940 se sice ještě konala mimořádná valná hromada 14. srpna, rovněž výbor se za

tíživých podmínek udržoval ještě při životě, ale valná hromada, konaná dne 8. ledna 1941, byla už jen konstatováním úplného rozpadu činnosti nymburského Sokola.

Ale ani v tísnivém ovzduší válečných let nezapomínali nymburští sokolové na svoji vlasteneckou povinnost vůči svému národu a s vehemencí sokolstvu vlastní se někteří zapojili do protifašistického odboje. Od r. 1943 spolupracoval v odboji člen Sokola br. JUDr. Josef Brožek, skupina pozdějšího vzdělavatele br. Jana Ježka se spojila se skupinou br. ing. Viktora Boháče, do které byl zapojen i br. Jaroslav Grus.

Na podzim r. 1941 postihla naši jednotu nenahraditelná ztráta: 8. října zatkli Němci dva čelné činovníky naší jednoty a Tyršovy župy, br. Josefa Štafla a br. Václava Jandu.

Bratr Josef Štafl, dlouholetý náčelník jednoty Sokol v Nymburce, později okrskový náčelník a nakonec náčelník župy Tyršovy, zastával

tuto funkci celých 27 let. Byl to člověk vysokého stupně vzdělanosti, kterého dosáhl vlastní pílí, opírající se o vrozenou inteligenci. Sokolství bylo jeho životním názorem a výrazem jeho krásného poměru k lidem a lásky k národu. Jeho krejčovská dílna v Eliščině ulici byla místem, kde se rodilo všechno sokolské dění na Nymbursku. Tam se rodily tělocvičné akademie, tam se plánovaly půlnoční šibřinkové scény, tam se připravoval program „kryšpánu“, tam vznikaly plány na přestavbu sokolovny, tam se dostávala na svět letní tělocvična a letní cvičiště na Remanci. Bratr Štafl byl člověk zcela nezištný, který nikdy nemyslel na osobní prospěch, ale vždy mu šlo o věc

celku. Jako čelný činovník místní jednoty a župy rád zajížděl na okolní jednoty a do vesnic, aby štědře rozdával své bohaté zkušenosti a pomáhal při sokolské výchově. V jeho zápisníčku z r. 1937 lze zjistit, že byl z 365 dnů v roce 268 krát mimo Nymburk! Jeho život byl tak bohatý, že v několika vzpomínkových slovech nelze vystihnout portrét br. J. Štafla v celé jeho šíři. A takovým zůstal až do své smrti.

Jako jedna z prvních obětí za Tyršovy ideje byl po svém zatčení

odvezen na gestapo v Kolíně a odtud převezen začátkem r. 1942 do koncentračního tábora v Oswieczimi, kde byl dne 4. dubna 1942 umučen.

Bratr Václav Janda (nar. 24.12.1885 na Loučeni) byl vzdělavatelem nymburské jednoty a župním tiskovým zpravodajem ČOS. Pocházel z učitelské rodiny a sám jako učitel působil na

několika venkovských školách na Poděbradsku a Královéměstecu, naposled jako ředitel dívčí měšťanské školy v Nymburce. Po 1. světové válce odešel v r. 1919 pedagogicky působit do Nitry na Slovensku, odkud byl v r. 1922 přeložen do Liptovského Sv. Mikuláše. Už během svých pražských studií patřil do kruhu politických spolupracovníků T.G.Masaryka a Herbenova novinářská škola uvedla záhy tohoto kulturního dopisovatele do sokolské aktivity, do reformního pedagogického hnutí a na Slovensko.

To se mu zalíbilo natolik, že nikdy nepřestal být nejnesmlouvavějším vyznavačem československé jednoty a obdivovatelem slovenské lidové kultury. Ti, kdo ho znali, vzpomínají na něho dodnes jako na ušlechtilého člověka, latináře, franštináře, milovníka a znalce mateřské řeči a krásného verše, kreslíře, zpěváka a hudebníka, milovníka knih a přírody - prostě nositele ušlechtilých vlastností, které z něho učinily učitele k pohledání.

Druhou láskou br. Jandy bylo sokolství, jemuž propadl celý. Nejprve jako knihovník vesnické jednoty, později jako režisér sokolského ochotnického odboru, jednatel, vzdělavatel, pokladník a dirigent sokolského zpěváckého kroužku. V letech 1919 - 1924 pracoval v Sokole na Slovensku a po návratu do Čech se stal vzdělavatelem nymburské jednoty a nakonec vzdělavatelem sokolské župy Tyršovy a tiskovým zpravodajem ČOS.

Spolu se sokolskými činovníky ze sboru kulturních vzdělavatelů pražských byl 8.října 1941 zatčen. Z kolínského gestapa byl převezen do Terezína a v lednu 1942 do koncentračního tábora v Oswieczimi, kde byl 11. února tr. také umučen.

Oběma těmto našim předním činovníkům nikdy nezapomeneme to,

co pro Sokol udělali, stejně tak jako budeme vždy vzpomínat našich členů, kteří je jako oběti nacistické zvůle následovali na štítě tehdy poražených sokolských idejí. Jejich jména je budou trvale připomínat na pamětní desce ve vstupní síni naší zimní sokolovny.

Byli to: br. Jaroslav Beran - popraven
br. Jaroslav Douša - umučen ve Waldheimu 11.2.1944
br. Rudolf Jandák - popraven 28.6.1942
br. Ing. Ladislav Kohout - popraven 28.6.1942
br. Vlastimil Pažout - popraven jako partyzán na
Moravě v r. 1945
br. JUDr. Vladimír Pírek - popraven v Kolíně 30.6.1942
br. Emil Schreuer - popraven v Milovicích 7.5.1945
br. Rudolf Schreuer - umučen v Gomelu 9.2.1945

a nezvěstní z koncentračních táborů:

br. Josef Glückner - Terezín, od 3.10.1942
br. Rudolf Glückner - Terezín, od 3.10.1942
ses. Picková Hana - Oswieczim, od 15.4.1942
br. Alexandr Vantoch - Terezín, Oswieczim
ses. Evženie Vantochová - Terezín, Oswieczim
ses. Josefina Vantochová - Terezín, Oswieczim
br. Max Vantoch - Terezín, Oswieczim
br. Miloš Vantoch - Terezín, Oswieczim
br. Zdeněk Vantoch - Terezín, Oswieczim

K největšímu projevu útlaču sokolstva došlo v dubnu 1941, kdy K.H.Frank připsal ze dne 12.4.1941 nařídil předsedovi protektorátní vlády, aby zastavil činnost Sokola, žup i jednot, jakož i event. připojených spolků. Od těchto chvil byl už jen krok k rozpuštění Sokola, k němuž došlo výnosem ministerstva vnitra ze dne 22. října 1941. Dne 12. května 1942 přešel sokolský majetek do správy „Majetkového úřadu říšského protektora pro Čechy a Moravu“. Jeho vnučený „správce věrné ruky“ (Treuhänder) Jelen a Hájek disponovali pak nymburským sokolským majetkem až do r. 1944. V r. 1944 byl tento majetek předán Kuratoriu pro výchovu mládeže, které v letní sokolovně na Remanenci umístilo tzv. „Domov mládeže“. Koncem války zde byly přechodně umístěny sbírky nymburského gymnázia, jehož budovu zabrala německá armáda pro účely vojenské školy.

A tak se uzavřelo období, které patřilo k nejtemnějším v dějinách naší jednoty.

Poválečný život naší jednoty

Nymburští sokolové již týden po kapitulaci Německa podnikli první organizační kroky k obnovení činnosti a 10.června 1945 svolali první mimořádnou valnou hromadu, na níž opět do svého čela postavili osvědčeného starostu br. Boh. Macháčka. Jak však pozdější vývoj naší poválečné tělovýchovy ukázal, Sokol už tehdy začal dostávat jinou podobu, než na jakou byli bratři a sestry zvyklí z dob předválečných. Komunisté ve vládě spatřovali v Sokolu středisko nekomunistických sil a v obavách před nimi a ve snaze upevnění své moci se hromadnou infiltrací snažili proniknout do sokolských řad a do jeho vedení. Taková byla situace v našem sokolstvu v roce 1945 a 1946. Nymburští sokolové měli tyto tendence už po dvou letech poznat na „*vlastní kůži*“.

Zimní sokolovna, která se vrátila do sokolských rukou, musela být dočasně na dobu od 1.10.1945 do 12.1.1946 uvolněna pro potřebu naší armády. Sokolové však byli už v roce 1945 zbaveni části svého majetku, který byl významnou finanční základnou jejich činnosti. Bylo to sokolské kino, které bylo zestátněno dekretem ze dne 11.8.1945 a později fungovalo pod názvem Městské kino Svět.

Přesto byl rok 1946 ve znamení nástupu do intenzivní sokolské činnosti, a to již 22.1.1946, kdy bylo v zimní sokolovně opět zahájeno cvičení. Řádná valná hromada zvolila starostou opět br. Boh. Macháčka, náčelníkem br. V. Choděru, náčelníci ses. A.Štumpfovou a vzdělavatelkou ses. H. Jandovou. Již v květnu roku 1946 byla v Hálkově divadle uspořádána tělocvičná akademie a na letním cvičišti na Remanenci letní Tyršovy hry, které byly zakončeny veselící. V červnu téhož roku vyslala jednota závodníky na rozestavný běh Lidice - Nymburk. Od 26.6.1945 začal opět cvičit jízdní odbor a jeho členové vystoupili na Tyršových hrách. V červenci uspořádala jednota na Remanenci plavecké závody. Koncem listopadu se v Nymburce konaly župní závody mužů ve volných sestavách a dne 27.10.1946 začal nácvik na XI. všesokolský slet, plánovaný na rok 1948. Činnost nymburské jednoty se podařilo v krátké době obnovit téměř v plné šíři. Byl znovu ustaven herní oddíl se dvěma družstvy košíkové a jedním družstvem odbíjené, početný lyžařský oddíl (172 členů) zorganizoval v prosinci roku 1946 zájezd na Pražskou boudu v Krkonoších a vzrostla i činnost vzdělavatelského odboru.

Obzvláště intenzivní činnost vyvíjel po válce jezdecký odbor Sokola, který získal do vlastnictví pozemky za starým hřbitovem u kaple sv. Jiří, na kterých v roce 1946 postavil svépomocí novou krytou jízďárnu, slavnostně otevřenou 25.1.1947. Dne 2.7.1947 dal pak do provozu otevřenou jízďárnu na ploše 30 x 43,5 m. V té době měl jezdecký odbor kolem stovky aktivních členů. Z tohoto období jejich činnosti je třeba připomenout zvláště obvodní jezdecké akademie, uspořádané ve dnech 4. a 5.10.1947 v Nymburce za účasti jezdeckých odborů Sokola z Kutné Hory, Kolína a Ml. Boleslavi.

V herním oddílu to byli především košíkáři, kteří absolvovali 38 utkání mužů a 17 utkání dorostu. Celá nymburská jednota se v roce 1946 zúčastnila župního sletu v Přelouči ve dnech 15.6. a 6.7., dále 26.10. rozestavného běhu župního a 27.10. rozestavného běhu ČOS. Na podzim téhož roku pak župních závodů v Kolíně. Hlavním cílem činnosti celé jednoty však byla příprava na XI. všesokolský slet, na který se pilně nacvičovalo za velké účasti cvičenců. Mužů nacvičovalo průměrně 50, dorostenců 37, žáků 95 a žen kolem dvou set.

V Československu se však zatím zotřila vnitropolitická situace. Začalo to v červenci roku 1947 odmítnutím československé účasti na Marshallově plánu na Stalinův příkaz a pokračovalo nejen útoky na nekomunistické politiky v komunistickém tisku, ale také pokusy o atentáty na nekomunistické politiky. Ve vzduchu byly zkrátka cítit náznaky blížících se změn v politickém systému ČSR. Vyrůstající napětí koncem roku 1947 vedlo k vládní krizi, při níž komunisté 25. února 1948 převzali moc ve státě do svých rukou. Tento komunistický puč byl později po 40 let označován jako „Únorové vítězství pracujícího lidu“.

V těchto hektických dnech vznikly na základě výzvy Klem. Gottwalda při Národní frontě tzv. akční výbory, jejichž úkolem bylo provést „očistu“ veřejného života od „reakčních živlů, nepřátelských lidově demokratickému zřízení“, odstranit je a nahradit politicky spolehlivými lidmi. Tyto akční výbory byly „úplně samozvané skupiny lidí, zpravidla vedené komunistou nebo sociálním demokratem, který si sám do výboru najmenoval koho chtěl, hlavně ovšem toho, od koho očekával podporu. Nebyly nikým schváleny, nebyly v žádných stanovách, neměly žádný právní podklad, přesto se však vytvořily ve všech úřadech, podnicích a spolcích, krátce všude, kde pracovalo několik lidí pohromadě... Byla to úplná anarchie. Schopní lidé byli jimi odstraňováni a nahrazováni neschopnými

komunisty. Akční výbory rušily usnesení volených orgánů. Že se při tom uplatnily rozmanité antipatie, osobní a prospěchářské zájmy, je jen přirozené (Provazníková, 1986).

V Nymburce se tato rozsáhlá akce, která způsobila mezi občany značný rozruch, zaměřila především na četné představitele nekomunistických politických stran, živnostníky a osobnosti známé a veřejně činné z kruhů inteligence. „Reakční živly a nepřátelé lidově demokratického zřízení “ se tehdy hledali i v řadách veřejných korporací a spolků, např. mezi členy Sokola, Rotariány aj. „Očistu“ v řadách naší jednoty provedl Místní akční výbor NF a Okresní akční výbor NF na základě oběžníku č. 16 z 23.7.1948 a schválil zřízení tzv. komise pro sokolské otázky. Ta byla zvláště ve druhé polovině roku 1948 velmi aktivní a povolávala některé bratry a sestry, aby se vyjádřili ke své tzv. „podvrtné “ činnosti v jednotě. Za zvláště závažné provinění se tehdy považovala i jejich účast na událostech spojených se sokolským sletem v Praze a zvláště s jeho průvodem. Důsledkem jejich „očistné“ akce bylo vyloučení 53 členů naší jednoty, nebo postižení jinými druhy trestů. Řada těchto bratrů a sester trpěla v následujících letech společensky i existenčně a řada z nich se lepších časů, v jejichž návrat nepřestala doufat, ani nedožila.

Na základě usnesení předsednictva ČOS z roku 1990 (viz. Sokolský věstník č. 3/1990), v němž byla zrušena tato opatření a vyloučení členové měli být rehabilitováni, provedli jsme na valné hromadě dne 28.3.1991 jejich rehabilitaci. To byl „jediný způsob, jak alespoň formálně napravit křivdy spáchané komunistickou totalitou. Sám termín rehabilitace ve smyslu obnovení cti však není nejvhodnější, ale jiný výstižnější a přesnější nemáme. Vyloučení sokolové totiž nikdy svoji sokolskou čest neztratili, protože ta vždy stála na jejich straně , jako na jejich straně stála pravda. Avšak tato jejich pravda, jejich demokratická a humanitní orientace překážely mocenským zájmům komunistické totality, a proto je likvidovala. Vyloučení sokolové byli sice poraženi, tak jako byl sám Sokol poražen, ale čest neztratili nikdy“! (Dvořáková, 1991)

Již za několik dní po komunistickém uchopení moci došlo na základě pokynů ze 3.3.1948 k násilnému „sjednocení“ všech tělovýchovných organizací v jedinou tak, jak to již v roce 1945 požadovali komunističtí předáci, ovšem nikoli na principech předválečného Sokola. Poúnorové nastolení totality je umožnilo celkem hladce. „KSČ jasně definovala, jaký je cíl tělovýchovy v

lidovědemokratickém zřízení. Tělovýchova je nezbytnou součástí výchovy občanské. Uzpůsobuje člověka k lepším pracovním výkonům a zvyšuje jeho branné schopnosti. Tím se stává činitelem sociálním. Z toho je třeba vyvodit praktické důsledky tak, jak to činí Sovětský svaz, který je nám ve všem vzorem - tedy i v tělovýchově.“ (Dvořáková, 1991).

Ke sjednocení došlo pod názvem „Sokol“. Pod tímto kdysi hrdým označením se měly napříště zakládat sokolské jednoty na závodech a pracovištích především tam, kde byly zřízeny závodní kluby ROH se hřišti nebo tělocvičnami (vlastními či pronajatými). Za dostatečné pro dobrý chod jednoty se pokládalo nejméně sto přihlášených členů, na které se nevztahovala čekací lhůta, stanovená obvykle pro získání členství v Sokole, protože už samo členství příslušníků ROH, přihlášených do Sokola, bylo tehdy zárukou jejich pokrokového smýšlení. Ponechání názvu „Sokol“ pro sjednocenou tělovýchovu bylo ve skutečnosti průhledným maskovacím manévrem, provedeným z propagačně politických důvodů vůči zahraničí, který měl zastřít ovládnutí naší milionové tělocvičné organizace a její znásilnění pro služby idejím nového vládnoucího režimu.

V roce 1948 měl nymburský Sokol 1.592 členy, z toho 180 cvičících žen a 100 mužů. Vzdor tomuto převratnému vývoji, který se hluboce dotkl celého sokolstva, pokračovali nymburští sokolové v přípravě na XI. všesokolský slet, který se konal v červenci 1948 a který byl (včetně průvodu) nymburskými sokoly bohatě obeslán. Z jezdeckého odboru se ho např. zúčastnili 23 jezdci s trubačským sborem. V květnových dnech roku 1948 oslavila jednota 80 let svého založení. Bylo to v sobotu 29. května, kdy na letním cvičišti zhlédli diváci ukázkové cvičení, a v neděli 30. května, kdy na vzpomínkovém večeru, pořádaném ve spolupráci s „Hlaholem“ v Hálkově divadle, vzpomenal starosta br. Vlad. Sýkora bohaté sokolské činnosti v uplynulých letech, kterých vzpomenu také nejstarší členové jednoty - býv. starosta br. Boh. Macháček, bratři Fr. Špoutil a L. Bechyně.

To však bylo spíše už rekviem nad koncem Sokola a jeho ideály, které symbolicky uzavřelo na 43 roků jednu historickou kapitolu nejstaršího tělocvičného spolku v Nymburce.

Nymburský Sokol a Pražské jaro 1968

K dalšímu pokusu o obnovu nymburského Sokola došlo v roce 1968 za tzv. obrodného procesu, známého pod názvem Pražské jaro. Politické, kulturní a společenské pozadí tohoto nadějného období, slibujícího především široké demokratické pojetí práv občanů a jeho pozdější vývoj, předčasně a pro naše národy tragicky ukončený 21. srpna 1968, jsou příliš dobře známé, než abychom tehdejší snahy nymburských sokolských činovníků mohli - s odstupem uplynulých 23 roků - považovat za něco jiného, než za pouhý zmarněný pokus o obnovu kdysi slavného nymburského tělocvičného spolku, za pouhou epizodu, která v době a místě svého vzniku neměla velkých nadějí na úspěch.

Nesmíme totiž zapomenout na to, že celý obrodný proces, který v dubnu roku 1968 sliboval v Akčním programu toužené naděje na svobodnější život, se týkal především reforem KSČ a že už záhy byl ve své podstatě narušen jí samou směrnicemi, obsaženými v červnové rezoluci ÚV KSČ, která tyto svobody a občanská práva podstatně oklešťovala. Nesmíme zapomenout ani na to, že i v Nymburce v roce 1968 stále existovala Národní fronta, v níž byly kromě tehdejších politických stran sdruženy i různé spolky, jako např. divadelní spolek Hálek, pěvecký spolek Hlahol, Zahrádkáři aj., pokud nebyly v polovině padesátých let zrušeny vůbec (např. Přírodovědecký klub Polabí, Muzejní spolek aj.).

Čelné místo mezi nymburskými tělovýchovnými organizacemi zaujímal tehdy TJ Lokomotiva, ustavená v roce 1952 v největším nymburském průmyslovém závodě Dílny ČSD (původně jako TJ Železničáři Nymburk) na troskách řady zaniklých nymburských tělovýchovných a sportovních organizací. V rámci obrodného procesu svolal hlavní výbor TJ Lokomotiva schůzi všech svých oddílů a odborů, které tehdy sdružovala s tím, aby vyjádřily své stanovisko k tehdejší situaci v tělovýchově a k činnosti jejího vedení. Výsledkem tohoto jednání byl jednoznačný požadavek přítomných delegátů zůstat i nadále v rámci jednotného tělovýchovného hnutí a „pod jednou střechou“ vytvořit své vlastní svazy. Kromě toho se ale v diskuzi objevily např. požadavky, aby byly některé složky TJ Lokomotiva zpětně přejmenovány jejich původními názvy (např. SK Polaban, AFK Nymburk, Sokol Nymburk ap). To se však přičilo tehdejšímu ideologickým záměrům komunistů a jimi ovládaných zájmových

organizací, kterým šlo o to mít i nadále v rukou vládní moc, stále zaručené své vedoucí postavení ve státě, a proto považovali za své i právo mít všechno pod dohledem. Funkcionáři hlavního výboru TJ Lokomotiva proto už tehdy rázně odmítli jakékoli tendence, které by mohly tuto jejich moc oslabovat a navrhovatelům odpověděli slovy Jar. Dočkala: (Nymbursko IX, č. 19 ze 7.5.1968) „To by naší sjednocené tělovýchově v dnešní době nepřineslo žádného užitku. Došlo by jistě k roztržtosti členstva, majetku, nedostatku cvičitelů a trenérů. Jen jednotné tělovýchovné hnutí demokraticky uspořádané může tělovýchovu dovést tam, kde mohla být již plných 20 let.“ A k tomu pokrytecky dodal: „Jen tak je možno splnit ideální myšlenky zakladatele sokolské tělovýchovy dr. Miroslava Tyrše. Jen tak můžeme naplnit sokolské heslo - Paže tuž, vlasti služ - !“

Přesto v této situaci vznikl přípravný výbor obnoveného nymburského Sokola, který pozval své členy a příznivce na informativní a poradní schůzi dne 5. června 1968 do Uzlového klubu dopravy a spojů (býv. Národní dům) v Nymburce. Vyslovil při tom naději, „že se i v nových podmínkách najde dost těch, kteří v tomto díle osvědčí své staré srdce, svou starou lásku a obětavou činnost“. Schůze, kterou vedl býv. starosta nymburského Sokola br. Vladimír Sýkora, se sešla za velké účasti a zájmu nymburských sokolů a jeho příznivců. Její náhodný účastník Ant. Antoš o ní tehdy v týdeníku Nymbursko nadšeně referoval: „Projevy účastníků svědčily o odhodlání věnovat své síly mládeži, a to nejen tělesnou, ale i duševní výchovou. Všichni měli jasný cíl: Povznést mravní úroveň mladých lidí. Oči starých i mladých zářily radostí nad stávající prací pro celek bez nároků na uznání odměny a bez finanční pomoci odkudkoliv. Svědčí o tom i to, že se mezi 180 účastníky anonymně sešlo přes jeden tisíc korun, protože instituce začíná bez haléře, ale s nezdolným optimismem. Všech přítomných se hluboce dotklo předání pamětní knihy Sokola Nymburk z roku 1868, kterou předal předsedovi soudruh Kubín, člen býv. Dělnické tělocvičné jednoty. Sdělil, že ji zachránil ze sběru a dodal, že kdyby se byl nedožil této slavnostní chvíle, měli jeho synové příkaz odevzdat ji jednou Sokolu.“ (Nymbursko IX. č. 28 z 9.7.1968).

Po této schůzi projevovali nymburští sokolové ještě počáteční organizační aktivitu, ale jejich práce byla náhle přerušena 21. srpna 1968 okupací naší vlasti vojsky Varšavské smlouvy, která na dalších 21 let vzala našemu sokolstvu veškeré naděje na jeho další

samostatnou existenci. Nicméně tuto krátkou sokolskou epizodu roku osmašedesátého výbor TJ Lokomotiva sebevědomě uzavřel: „V krizovém roce 1968 výbor TJ Lokomotivy nezakolísal. Distancoval se ode všech projevů oportunistu i podpisových akcí. Odmítl delegaci starých činovníků Sokola, činících si právo na navrácení bývalého sokolského majetku s tím, že po dobu dvaceti let v tělovýchově nepracovali a za tu dobu se poměry v ní podstatně změnily“. /Sedlatý, Sport v Nymburce 1975/.

A tak skončil pro nymburský Sokol rok 1968 - rok plný klamných nadějí, temných výhledů do budoucna a nejasné „dočasnosti“, která dávala tušit, že vzkříšení Sokola v čase normalizace je ještě v soumrácném nedohlednu.

V NOVÝ ŽIVOT

„Potřebujeme čas a trpělivost, abychom se znovu naučili to, co jsme dávno zapomněli: demokracii, toleranci, bratrství!“

PhDr. Boris Uher, CSc.

Na cestě k novým nadějím

Sedmnáctý listopad r. 1989, který znamenal pád vrcholící čtyřicetileté hegemonie komunistické strany, otevřel Sokolu nové perspektivy ve státě, bohužel, ekonomicky zruinovaném a morálně zdevastovaném. V souvislosti s tím však zároveň vyzdvihl nezastupitelnou úlohu Sokola, kterou do r. 1948 v našem národě zastával především na poli mravní výchovy spoluobčanů.

Obnovující sjezd ČOS dne 7. ledna 1990 ve Sjezdovém paláci v Praze, na němž se za všeobecného nadšení, spojeného zároveň s dojetím, sešlo 2.700 příznivců, byl důkazem, že Sokol, který přežil téměř 50 dlouhých let útisku, je opět zde se svou nezlomnou vůlí pomoci národu k výchově v duchu Tyršových, Fügnerových a Masarykových zásad. Tento sjezd, obnovující opět samostatnou existenci Sokola, byl zároveň i příkladem, vyzývající venkovské jednoty k následování.

V Nymburce se již 22. ledna sešlo na popud ses. Věry Kouříkové asi 30 sester a bratří, kteří ze svého středu zvolili přípravný výbor pro obnovu sokolské jednoty v Nymburce.

Na ustavující valné hromadě dne 19.4.1990 v sále Kulturního domu, kterou řídil RNDr. M. Knitl, byla za přítomnosti více než 80 bývalých členů Sokola ustavena Tělocvičná jednota Sokol Nymburk a zvolen výbor.

O úkolech a cílech obnovené jednoty promluvil tehdejší vzdělavatel br. Svatopluk Šebek, který řekl mj. toto:

„Dnešní den otevírá novou kapitolu v dějinách nymburského sokolstva. Nymburští sokolové k ní přidali svou hřivnu usilovnou práci na rozvoji Tyršova odkazu a obětmi svých členů v dobách nesvobody přispěli k tomu, aby se jejich zásluhou mohla harmonie těla a ducha rozvíjet v utěšený obraz lidské osobnosti. Dnes tedy obnovujeme nymburský Sokol, abychom pokračovali v jeho bohatých dějinách. Stává se tak po 122 letech, kdy se v r. 1868 sešlo v restauraci „Na Ostrově“ 34 Nymburáků, kteří dali podnět k založení naší jednoty. Od svého vzniku až do dnešních dob prošla samozřejmě obdobími své aktivity i svých krizí, obdobími svých úspěchů a neúspěchů, jak už to v podobných spolcích, zakládáných ve 2. polovině min. století bývalo. Vždy se však náš Sokol dokázal vzchopit a obnovit své síly k tomu, aby Tyršova myšlenka i u nás pevně zakotvila a byla dále rozvíjena.

Po trojím osudovém pádu Sokola v letech 1941, 1948 a 1968 klademe dnes počtvrté základy k jeho obnově. Je na nás všech, jak se chopíme práce na díle, které má znovu přivést Sokol na místo, jež mu už více než jedno a čtvrt století v českém životě patří. Co si od toho slibujeme, co vlastně chceme?

Chceme navázat na slavné tradice Sokola, chceme své síly tvořivě přizpůsobit Tyršovu odkazu tak, aby promluvily nejen k našim aktivním současníkům, ale především k naší mládeži, která více než co jiného potřebuje dnes náš příklad k morálnímu ozdravení po prošlé zkoušce minulých dvaadvaceti let. Jestliže jsme 17. listopadu loňského roku už navždy odmítli totalitu jedné strany, přijali jsme tím i úkol pracovat všemi svými silami v duchu tradic sokolského bratrství, v duchu ideálu harmonie těla a ducha k všestrannému rozvoji osobnosti, v němž tělesná cvičení jsou jen prostředkem dalšího tělesného, rozumového a mravního vývoje naší společnosti ve smyslu sokolského pojetí tělovýchovy".

Na této valné hromadě byl také zvolen výbor v čele se starostou RNDr. Miroslavem Knítem, br. Josefem Vávrou (1.místo-starosta), ses. Věrou Jelínkovou (2. místostarost), br. Jiřím Bínou (jednatel), br. Václavem Štěrbou (hospodář), br. Svatoplukem Šebkem (vzdělavatel), br. Břetislavem Lašem (náčelník), ses. Hanou Hončíkovou (náčelnice) a členy výboru br. Václavem Škrdlou, Janem Kozlem, ses. Věrou Kouříkovou a ses. Zdenou Šebkovou. Současně byly vytyčeny hlavní cíle naší jednoty pro nejbližší období: obnovit tělocvičnou činnost, získat zpět zimní sokolovnu a instalovat na ní v době totality odstraněnou pamětní desku T.G.Masaryka a uspořádat sokolskou výstavu.

Nebyly to malé cíle vzhledem k tomu, že dosud neexistoval zákon o navrácení sokolského majetku a v řadách vedoucích funkcionářů ČESTV převažovali odpůrci sokolských myšlenek. Výbor se scházel ke svým schůzím ve školičce v Komenského ul., v divadle, v muzeu a za pěkného počasí i na lavičkách venku.

V souladu s oznámením na ustavující valné hromadě bylo zahájeno cvičení předškolních dětí 10. května 1990 v tělocvičně gymnázia, která však brzy nestačila, ženy cvičily v sokolovně.

Jako propagační a náborovou akcí jsme uspořádali ve dnech 1.9. - 14.10. 1990 ve výstavních prostorách Vlastivědného muzea v Nymburce výstavu dokumentů o minulosti nymburského Sokola. Všeobecný velký zájem o tuto tematiku tehdy ukázal, že sokolské

myšlenky dosud žijí, a byl příslibem vznikající členské základně do budoucnosti.

Na členské schůzi 16.11.1990, konané v sále kina, předložil br. starosta přítomným sestrám a bratřím k odsouhlasení návrh na přejmenování kina „Svět“ opět na kino Sokol. Návrh byl schválen spontánním potleskem, a tak plakáty s programem kina na leden 1991 měly již hlavičku s emblémem Sokola, pravděpodobně jako první v republice. K této rychlé změně mohlo dojít díky pochopení vedoucího kina p. Zd. Pertlíčka a zhotovení předlohy pro štočky ses. Ellou Malíkovou.

Dne 8. března 1991 se za spoluúčinkování pěveckého sboru Hlahol konala slavnostní schůze, na níž promluvil vzdělavatel jednoty br. Svatopluk Šebek o vztazích T.G.Masaryka k Nymburku. Poté byla na průčelí sokolovny odhalena obnovená replika pamětní desky, připomínající Masarykovu přednášku v této budově dne 16.3.1902 (bližší o tom v kapitole „Nymburská sokolovna a T.G.Masaryk“).

Situaci v nymburském Sokole v období zpětného získávání zimní sokolovny, neoprávněně zabavené po r. 1948, v plné šíři objasnil starosta br. M. Knitl na členské schůzi dne 31.10.1991:

„Ihned po ustavující valné hromadě byl výboru TJ Lokomotiva zaslán dopis, ve kterém jsme výbor jednak informovali o obnovení Sokola, jednak jsme výbor vyzvali ke společné schůzi s cílem spolupracovat při rozvoji nymburské tělovýchovy. K této schůzce došlo 31. května 1990 v sokolovně.

Zde byla po vzájemném představení obou výborů naznačena možnost spolupráce mezi oběma jednotami. Jelikož v době od odeslání našeho dopisu do uskutečnění schůzky byl dne 9. května přijat Federálním shromážděním zákon č. 173/90 Sb., kterým se navracel majetek zpět ČOS, byl zde tento zákon rovněž připomenut. Po krátké diskusi k tomuto zákonu se předseda TJ Lokomotiva Nymburk rezolutně postavil proti vrácení sokolovny.

Tím začal dlouhý a obtížný boj o navrácení sokolského majetku. Situaci nám ztěžovala skutečnost, že zmíněný zákon ve svém § 3 vyžadoval dodatečné vydání prováděcích pokynů ČNR a na tento paragraf se právníci ČESTV neustále odvolávali a předání majetku všemožně zdržovali ...

Po celoročním snažení a neúspěšných jednáních zůstalo vydání prováděcích pokynů ČNR jako jediná naděje. K jejich vydání došlo 22.5.1991, téměř po roce od vydání zákona č. 173/90 Sb. Naše naděje

tento zákon zklamal. Prakticky anuloval celé naše celoroční snažení a museli jsme začít znovu.

Dne 5. června 1991 jsem zajel na právní odd. ČSTV v Praze a zde jsem dosáhl slibu, že pošlou na TJ Lokomotiva zmocnění k předání sokolského majetku, neboť sokolovna patřila ÚV ČSTV. Dne 9. června jsme podali novou výzvu, tentokrát na TJ Lokomotiva, k navrácení zimní sokolovny. První jednání se uskutečnilo 25. června 1991 a po něm následovala ještě další čtyři jednání, než byla konečně 7. srpna 1991 podepsána dohoda o právoplatném převzetí budovy zimní sokolovny Tělocvičnou jednotou Sokol Nymburk s platností od 1. července 1991... Srovnáme-li námahu a potíže se získáváním sokolovny zpět s tím, jak snadno - bez možnosti jakékoliv obrany a s veškerým zařízením - nám byla sokolovna po r. 1948 odebrána, nemůžeme se ubránit pocitu hořkosti a nespravedlnosti."

Takový byl v hlavních rysech život naší obnovené jednoty v období, v němž ČSTV vedlo rozsáhlou kampaň proti Sokolu a na základě vykonstruovaných teorií dokonce instruovalo své jednoty o tom, jak postupovat při odmítání převodu sokolského majetku. Tak daleko - ve snaze uhájit si zbytky své hroutící se moci - zašly „staré struktury“ ještě po dvou letech po listopadové revoluci v r. 1989.

Zpětným získáním sokolovny však nekončily starosti výboru naší obnovené jednoty, ale byly pouze začátkem dalších intenzivních prací na opravě budovy, jejíž exteriér do Tyršovy ulice sice zářil nově restaurovanou fasádou, ale její vnitřek byl neutěšený. Dříve tak udržovaný sál zel prázdnotou, jen hrstka náradí v sále nemalovaném řadu let žalovala na své bývalé hospodáře. Čas nutné obnovy však nepřipouštěl žádných průtahů, jestliže jsme chtěli v září tr. zahajovat cvičení ve vlastních prostorách. Po vymalování sálu a velké očistě všech prostor, za níž nutno poděkovat všem ochotným sestrám a bratrům (kteří navíc zajistili ještě opravy zbylého náradí), jsme skutečně mohli první malé cvičence a cvičící sestry uvést do prostor spojených s životem několika předchozích generací nymburských sokolů.

Na závěr slovo starosty

Jestliže zalistujeme ve sborníku, který vám předkládáme a připomeneme si historii nejen naší jednoty, ale zamyslíme se nad historií sokolstva jako celku, neubráníme se pocitu hořkosti a lítosti nad oněmi zmarněnými pěti desítkami let, o které náš národ připravila nejprve nacistická zvůle a následně komunistická totalita. Ta napáchala nesmírné škody hmotné i morální nejen na sokolstvu, ale na celé naší společnosti. Důsledkem její neblahé činnosti bylo přerušení slibného poválečného rozvoje Sokola po dobu dvou generací, které znají Sokol pouze z vyprávění svých rodičů a prarodičů.

Přesvědčili jsme se o tom, když jsme na začátku tohoto roku získávali sponzory pro obnovení tradičních sokolských šibřinek a při získávání prostředků na vydání tohoto sborníku. Obě akce by se bez finanční pomoci podniků a především soukromých podnikatelů nemohly uskutečnit. I když jsme někdy museli vysvětlovat, co to vlastně šibřinky jsou, neboť se v Nymburce konaly naposledy v roce 1947, musíme s radostí konstatovat, že jsme se setkávali s velkým porozuměním. Přesvědčovali jsme se také, že sokolské hnutí ani po více než čtyřicetileté odmlce neztratilo nic ze svého vysokého kreditu, který Sokol měl a který znovu získává. Přesvědčovali jsme se, že sokolská myšlenka nachází pochopení i u občanů, kteří neměli to štěstí jako my, starší, a Sokolem neprošli. Obě akce se zdařily a nám nezbyvá, než poděkovat všem, kteří jakýmkoli způsobem přispěli k jejich zdaru. Nyní půjde o to, abychom občany, kteří se sokolským hnutím sympatizují, získali do svých řad, zvláště nyní, na prahu největšího sokolského svátku, XII. všesokolského sletu.

Uplynulé tři roky od obnovení naší nymburské jednoty byly poznamenány těžkostmi podobnými těm, které se vyskytovaly v počátcích Sokola hned po jeho založení. Sester a bratří, kteří prožili svoje mládí v sokole a kteří pamatují slavné dny Sokola, zbyla po 42 letech jen hrstka. Za tu dobu se také situace v tělovýchově a ve společnosti značně změnila. V tělovýchově došlo k výrazné orientaci na sport v důsledku zpolitizování této oblasti a její komercializací. Sokolská všestrannost, základ cvičení v sokole, dostupná v minulosti každému, se stala „popelkou, vyparáděnou“ vždy jednou za pět let u příležitosti tzv. spartakiád. Tímto přístupem k tělesné výchově,

zaměřené především na vrcholový sport, štedře dotovaný ze státních prostředků, se dařilo vychovávat sportovce, úspěšné i na mezinárodních kolbištích. Jejich úspěchy pak byly využívány k vyzdvihování předností socialistické tělovýchovy bez ohledu na to, že značná část mládeže nesportovala a její fyzická zdatnost se snižovala. Také průměrný věk našich občanů se zkracoval a to i v důsledku devastace životního prostředí. Na zlepšování jeho úrovně však peníze nebyly. Připočteme-li k tomu, ještě devastaci morálních hodnot v naší společnosti, pak cíle, které plnil Sokol při výchově národa až do roku 1948, se jeví za těchto okolností dosti vzdálené.

Výbor obnovené jednoty vsadil tedy na ty nejmenší a již od května r. 1990 zahájil cvičení předškolních dětí v tělocvičně gymnázia pod vedením ses. Pražákové. Prvního cvičení se zúčastnilo 15 dětí a jejich počet rychle stoupal. Koncem června již tělocvična mnohdy sotva stačila. I příští školní rok se cvičilo ještě v gymnáziu a cvičení bylo rozšířeno o mladší žáky a žákyně. Žákům se věnoval náčelník br. Laš a žákyním náčelnice ses. Suchomelová. Při cvičení pomáhaly většinou starší sestry a z mladých to byly studentky gymnázia. Od září roku 1991, kdy byla sokolovna konečně vrácena jednotě, přesunula se do ní cvičení všech stávajících složek, tj. i žen a starších žen. Cvičení mužů a dorostu se zatím obnovit nepodařilo.

V únoru roku 1992 zahájila dipl. sestra Mil. Bínová rehabilitační cvičení páteře a pohyb. ústrojí, které se setkal zvláště u starších cvičenek se značným zájmem. Po tomto rehabilitačním tělocviku bylo brzy zahájeno i cvičení pro obézní občany, opět pod vedením ses. Bínové a dr. Kubálkové. Pro mladší ženy bylo pak v dubnu téhož roku zahájeno cvičení džezgymnastiky pod vedením pí. Semecké. Všechna tato cvičení jsou přístupná za úplaty i nečlenkám jednoty. Nejmladším oddílem sokolské všestrannosti je cvičení rodičů a dětí, které bylo zahájeno v dubnu t.r.

Vedle těchto oddílů zaměřených především na rehabilitaci a sokolskou všestrannost, působí v jednotě oddíly sportovní, které přešly do obnoveného Sokola po navrácení sokolovny. Je to oddíl šachistů, který soutěží v krajském a okresním přeboru, a oddíl kulturistiky, který se v min. roce rozdělil na odd. kulturistiky a odd. silového trojboje.

Posledně jmenovaný oddíl si vede zvlášť úspěšně. Jeho předseda br. Vacek získal na letošním mistrovství titul mistra Čech a br. Janeček titul mistra České republiky. Na přeboru juniorů ČR se stali

naši junioři nejúspěšnějším oddílem. Tyto vynikající úspěchy borců naší jednoty jsou jistě pěkným dárkem k jejímu 125. výročí od oddílu, který se připravuje ve velmi skrovných podmínkách.

Se zakládáním nových oddílů se zvyšuje i počet členů, a to nejen mladých, ale i těch starších, kteří vstupují do odd. turistiky a do Věrné gardy. Někteří její členové se chtějí zúčastnit sletového vystoupení starších cvičenců.

Počty oddílů a jejich členů k 30. červnu 1993:

Dospělí		Dorost		Žactvo		CELKEM
muži	ženy	hoši	dívky	hoši	dívky	
85	185	10	5	67	95	447
						z toho:
-	65	2	5	64	95	sokolská všestrannost
21	-	1	-	3	-	šachy
10	1	4	-	-	-	kulturstika
11	1	3	-	-	-	sil. trojboj
5	30	-	-	-	-	turistika

Po stránce hospodářské došlo ihned po převzetí sokolovny k vymalování tělocvičny a přísálí, k opravě a doplnění tělocvičného nářadí a k rekonstrukci šaten a k nátěrům střech a okapů v roce minulém, za podstatného přispění ČOS. V letošním roce, v roce 95. výročí postavení sokolovny jsme provedli opravu fasády směrem do Hradební ulice, a to i za cenu dvousettisícového úvěru poskytnutého pro tento účel Českou spořitelnou a.s. Provedli jsme i opravu topení, nátěr oken a vymalování chodeb sokolovny.

Takový je tedy stav nymburské sokolské jednoty v roce 125. výročí jejího založení, v době kdy zahajujeme nácvik skladeb na XII. všesokolský slet v Praze. K této vrcholné události, která se bude konat po 46 letech, si přejeme, aby do Sokola našli cestu zejména mladí lidé, kteří pochopí, že svojí činností v Sokole pomohou prosadit to, co naše

studentská mládež započala v listopadové revoluci roku 1989, totiž návrat k národnímu cítění a čínorodému vlastenectví, k výchově národa zdatného a morálně pevného, jak o to od počátku založení Sokola usiloval jeho zakladatel, dr. Mir. Tyrš.

V závěru bych chtěl připomenout, že do tohoto roku oslav jsme vstoupili po rozpadu ČSFR, který jsme si nikdy nepřáli, jako Česká obec sokolská v České republice. Jsem přesvědčen, že po vzniku nového českého státu pocítujeme za jeho další osudy stejnou odpovědnost jako naši bratři, kteří pomáhali při zrodu mladé Československé republiky a kteří neváhali hájit získanou svobodu i se zbraní v ruce.

Popřejme tedy - mladé České republice

- obnovené České obci sokolské
- jubilujícímu nymburskému Sokolu

šť a s t n o u b u d o u c n o s t !

NAZDAR !

Václav Štěrbá

starosta jednoty

„Sokolem jsem se stal tak přirozeně, jako jsem dýchal a vůbec žil“.

Br. František Kožík, spisovatel

Členové výboru SOKOLA Nymburk v jubilejním roce 1993:

Štěrba Václav
Bína Jiří
Jelínková Věra
Knitl Miroslav RNDr.
Fiala Jaroslav
Laš Břetislav
Suchomelová Jaroslava
Kozel Jan
Krušínský Karel
Matyáško Karel
Mrázková Iva MUDr.
Šebková Zdena
Vorlíčková Eva
Vacek Miroslav
Zíma Tomáš
Šebek Svatopluk (do února 1993)

Dozorčí komise:

Kračmarová Olga
Frolíková Jana

„Naše sokolská práce je prací bez konce! Jedno dílo končí, druhé se začíná, jiné se buduje a další plánuje. A všechny tyto počiny, všechna tato práce končí vždy u jediného cíle, jímž byl, jest a zůstane vždy jen prospěch vlasti a milovaného národa. Naše neochvějná věrnost odkazům Tyršovým a Fügnerovým a ideálům Masarykovým a Benešovým, naše nesmlouvavá nestrannost, vývojovost a pokrokovost, to jsou naše nejmocnější mravní opory, jimiž naplňujeme a o něž opíráme všechnu svoji práci. Píle, vytrvalost, obětavost a nezištnost, to jsou základy našich úspěchů a ty také zaručují úspěch našeho všesokolského sletu. Nikdy jsme nepřesvědčovali jen planými hesly, nýbrž vždy jen poctivou a pilnou prací. Tou jsme vždy vítězili a tou chceme a budeme vítězit vždy v budoucnosti“.

Ant. Hřebík, býv. starosta ČOS na VIII. valném sjezdu ČOS (1947).

PRAMENY

A/Rukopisy:

Bechyně L. /1945/: /Vzpomínky na nymburskou sokolskou jednotu/. Strojopis z 25.2.1948, uložen v archivní sbírce Vlast. muzea v Nymburce, odd. „Sokol“ pod č. AS-13.054. - Macháček Boh./1947/ /Vzpomínky na nymburskou sokolskou jednotu/. Strojopis z 3.8.1947, uložen v archivní sbírce Vlast. muzea v Nymburce, odd. „Sokol“ pod č. AS-13.054. - Sedlatý B. /1990/: Tělovýchovná jednota Sokol Nymburk 1868-1948. Str.1-15, soukr. majetek, Špoutil A. /1938/: Moje vzpomínky z dětských let na Nymburk. Strojopis z r. 1938, uložen v archivní sbírce Vlast.muzea v Nymburce, odd. „Sokol“ pod č. AS-13.053.

B/Články:

Černý Tomáš Heslo v Ottově slovníku naučném VI: 637-638, 1983 a XXVIII:219, 1909. - A.K. /1913/: Mužové práce sokolské: Dr. Tomáš Černý- Josef Müller. Ročenka dorostu sokolského III:70-73/zvl. příl. Sokolských besed. - Kubka V./1925/: Vzpomínky na první přednášku univ. prof. T.G.Masaryka v Nymburce. Almanach nymbur. studentstva 1925, Nymburk, nákl. Organizace studentstva v Nymburce, 1925. - Kubka V. /1928/: Vzpomínky na návštěvy univ. prof. T.G.Masaryka v Nymburce v roce 1902 a 1908. Masarykův sborník, Praha, 3:88-91.- /příl. „Nymburk“/ ze 9.7., str. 4/. - Scheiner J. /1924/: Za Dr. Tomášem Černým, Sokol 50:32-33, 1924. - Vonka R.J. /1930/: Zač děkují T.G.Masarykovi /in Maxa P.-L. Sychrava /red./ Sborn. vzpomínek na T.G.Masaryka, ed. Čs. obec legionář. a svaz nár. osvoboz., Praha, 1930, str.320 - 328. - Vonková L. /1930/: T.G.Masaryk a žena /tamtéž, str. 323-326/.

C/Publikace:

Dvořáková Z. /1991/: T.G.Masaryk, Sokol a dnešek. Nakl. J. Hříbal, Praha 1991, str.1-90. - Fikar Al. /1948/: Stručné dějiny Sokolstva - III /1912-1941/. Nakl. ČOS Praha 1948. Na paměť slavnosti otevření vlastní tělocvičny a oslavy třicetiletého trvání „Sokola“ nymburského

4. září 1898. Sborník, vyd. tělocvičnou jednotou „Sokol“ v Nymburce, 1898, str. 1.-32, Památník Sokola Nymburského vydaný na oslavu čtyřicetiletého trvání jednoty. Nákl. vlast. , str. 1-32, tisk J.Pospíšila v Nymburce. - Paměti Tělovýchovné jednoty „Sokol“ v Nymburce. Nákl. vlast. ,str. 1.-16. , tisk Zmatlík a Strachota v Nymburce, 1903. Pohyb, slunce, vzduch a voda. /Vzorné letní cvičiště a tělocvična Sokola v Nymburce v sadech Tyršových/ Zvl. otisk Věst. min. veř. zdravotnictví a těles. výchovy ČSR, roč. IV, č.5, str.1-40, vyd. jako sborník, Praha 1922. Provazníková M. /1988/: To byl Sokol. Mnichov, Sedlatý B./red./ 1975/ : Sport v Nymburce. /Historie nymburské tělovýchovy a sportu. / Vyd. TJ Lokomotiva Nymburk ,str.1-176 + 10 str. příl./ Tigrid P. /1990/: Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu. /Odeon , Praha 1990/. Tyrš M. - Černák F. /1868/: Sborník sokolský pro rok 1868. Praha, 1868. Umučení, popravení a nezvěstní okresu Nymburk. /Bez data vyd. a vydavatele, Nymburk, 1945/. Upomínka na národní slavnost jubilejní, pořádanou ku počtě dvacetiletého trvání „Sokola“ v Nymburce ve dnech 18. a 19. srpna 1888. /Nákl. vlast., nestr. tisk J. Pospíšil v Nymburce, 1888/. - Vzletem sokolím! Pamětní list, vydaný u příležitosti oslavy pětadvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty „Sokol“ v Nymburce ve dnech 5., 6. a 13. srpna 1893. /Nákl. vlast., nestr., tisk J.Pospíšil Nymburk, 1893. Zach J. /red./: Věrní zůstali. Památce mučedníků předsednictva Sokolské župy Tyršovy, bratří Václava Jandy a Josefa Štafla z Nymburka, Slávy Lukeše a Františka Mejstříka z Kolína a Františka Voláka z Peček. /Vyd. Sokolská župa Tyršova na středním Labi, 28.10.1946, str. 1-53. Merhaut J. /1925/: Dějiny Sokolstva /Nákl. ČOS, Praha, ed. 2./.

KAPITOLY Z HISTORIE A SOUČASNOSTI SOKOLA NYMBURK. Sborník statí k 125. výročí založení Sokola v Nymburce, 95. výročí otevření zimní sokolovny a k 70. výročí otevření letní sokolovny a cvičiště na Remanenci. -Text: Svatopluk Šebek, závěrečnou kapitolu napsal Václav Štěrba. - Fotoreprodukce: Jan Řehounek . - Obálku navrhla Ella Malíková. - Vydala vlast. nákladem Tělocvičná jednota Sokol v Nymburce v r. 1993. - Sazba a grafické ztvárnění provedla fa. TECHNOSERVICE Nymburk - Vytiskla tiskárna LINDA PRESS Poděbrady v r. 1993 nákladem 500 kusů.

XII.VŠESOKOLSKÝ
SLET PRAHA 1994